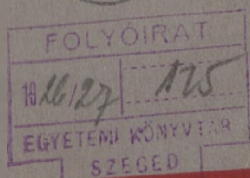

**HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA
A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS ROKON-
SZAKMABELIEK SZAKKÖRE HIVATALOS KÖZLÖNYE**

GRAFIKAI SZEMLE

**MEGJELENIK MINDEN HÓ MÁSODIK FELÉBEN. FELELŐS
SZERKESZTŐ: WANKO VILMOS
FŐMUNKATÁRS: GONDOS IGNÁC
1913. ÉVI ÁPRILIS HÓ. HUSZON-
HARMADIK ÉVFOLYAM 4. SZÁM**

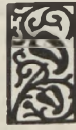
GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA. A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRÉNEK KÖZLÖNYE

Lapunk jelen számának hosszabb közleményei a következők: Révész Zsigmond: Néhány szó Körünk tagjaihoz. — Dr. Balassa József: A magyar helyesírás szótára és szabályai (Horváth Endre szaktársunk most megjelent fenti című könyvének bírálata). — A könyvnyomtató munkaköréből: (H. S.: A falragaszok olvashatósága. Sch.: Az anyaghiány. H.: A táblázatok szedése. Linotype-matricák kénymentése. A betűk bloklása. — Faltusi Ede: Külföldi festékeinkről című cikksorozat második közleménye. — A. B. C.: Az iniciálék helyes alkalmazásáról (22 szövegbe tördelt szedéspéldával).

NÉHÁNY SZÓ KÖRÜNK TAGJAIHOZ!

A múlt év szeptemberében megtartott szakegyesületi kongresszus, mint ismeretes, erkölcsi kötelességévé tette szaktársainknak a Körünkbe való belépést. És — ezt le kell szögeznen — a kongresszus ezt a határozatát egyhangulag hozta. Ennek leszögezése után nézzük meg az eredményt.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a kongresszus résztvevői csaknem mind radikálisabb szaktársainkból kerültek ki, akkor ugyebár arra kell gondolnunk, hogy a kongresszusi küldött-szaktársaink agitálása révén Körünk taglétszáma elérte azt a minimumot, amit — tekintve a kongresszus határozatát — méltán elvárhattunk volna. Azonban mit látunk?

A kongresszus óta eltelt hét hónap. 1912 szeptember havában Körünknek 1524 tagja volt, 1913 március havában pedig 1654 volt a tagok száma. Hét hónap alatt tehát a tagok száma 130-cal szaporodott. Nézzük meg most a szakegyesület taglétszámát. A szakegyesületnek 1912-ben (az 1913-iki Nyomdász-Évkönyv kimutatása szerint) a taglétszáma 9109, amelyből szakmunkás (hogy kerek számban beszéljünk) 6000. Sajnálattal kell tehát konstatálnunk, hogy jóval több mint 4000 szaktársunk van még, aki nem tesz eleget a kongresszus határozatának.

Szomorú adatok ezek és szomorúan világítják meg szaktársaink többségét, azt a többséget, amely mindig és mindenkor helyt állott szaktársi (és erkölcsi) kötelességének. Ha a szaktársainknak ez a nagy többsége tudná, hogy Körünk miattuk nem képes tökéletesen megfelelni azoknak a szép és nemes törekvéseknek, melyeket célul maga elé tűzött, akkor a fentebb felsorolt statisztika nem lenne oly ijesztően szomorú. De ezenkívül konstatálnunk kell még azt is, hogy a kongresszusi küldöttek sem teljesítették feladatukat. Mert azzal, hogy küldött-szaktársaink megjelentek a kongresszuson, ott felszóllaltak és esetleg zavazták, még nem teljesítették mindama kötelességeiket, amelyek a kiküldetés által rájuk békültek. Az igazi munka csak a kongresszus behárultak. Az igazi munka csak a kongresszus behárultak. Az igazi munka csak a kongresszus behárultak. Az igazi munka csak a kongresszus behárultak.

És, amint a tapasztalatok mutatják, küldött-szaktársaink derekasan megfeleltek ennek a feladatnak. Sikerült nekik — mondjuk, hogy akarattal — teljesen megfedkezni a Szakkörrel. De ezen nem is csodálkozhatunk, ha tekintetbe vesszük, hogy még a budapesti helyi bizottság sem gondolt a Szakkör érdekében való agitáció megindítására. Pedig már a Typographia folyó évi harmadik számában is megemlítettem, hogy a helyi bizottságoknak elsőrendű kötelességük a kongresszus határozatainak végrehajtása.

A helyi bizottságok — köztük a budapesti is — erre sem reagáltak és így most már nem marad más hátra, mint átvinni a Körünk érdekében kifejthető agitációt egészen más tέρre. Most már Körünk tagjai csak saját erejükre vannak utalva és csak egyedül ők lehetnek azok, akik a kifejthető agitációban eredményeket is érhetnek el. Egy kis jóakarattal, egy kis buzgalommal — azt hiszem — szép eredményeket tudnánk elérni.

Hiszzen keresve sem találhatnánk hálásabb témát, mintha megmagyarázzuk a szaktársainknak, hogy saját érdekük a Szakkörbe való belépés. Nem is kell messzire mennünk, csak rá kell mutatnunk a szedőgépek nagymérvű elterjedésére; csak rá kell mutatnunk arra, hogy a szedőgépek terjedésével hány szaktársunk válik munkanélkülivé; rá kell mutatnunk arra, hogy a létért való küzdelemben mindig az erősebb — nálunk a képzeltebb — marad felül és hogy mindenkinek, aki nem akar a többségtől elmaradni, saját jól felgött érdeke, hogy szakmai képzettségét továbbfejlessze.

Nem szabad megfedkezni arról, hogy míg 1910-ben — szintén az 1913. évi Nyomdász-Evkönyv adatai szerint — az összes szedőgépek száma Magyarországon 176, 1911-ben 228, addig 1912-ben ez a szám felszökött 271-re, tehát a szaporulat 95, ami körülbelül 40%-nak felel meg. A szakmunkások száma 1912-ben 219-cel emelkedett (ebben a számban bennfoglaltatik husz gépmester és nyomó is), vagyis százalékosan kifejezve: 33%-kal. Ha szembeállítjuk a 40%-ot a 33%-kal, akkor ugyebár kénytelenek leszünk elismerni, hogy a szedőgépek pár év alatt teljesen ki fogják szorítani sorszedő szaktársainkat. És tudva azt, hogy — különösen a vidéki munkaadók — tanoncikat mértéktelenül kizsákmányolják és ahelyett, hogy őket a szedőszakma minden ágában teljesen kiképeznék, megelégednek azzal, hogy velük kompressz-sorokat szedessenek — mert rájuk nézve ez a leggazdaságosabb — akkor önkéntelenül felmerül az a kérdés, hogy ezek a tanonokok, ha felszabadulnak, hogyan tudják megállani a helyüket abban a nagy versenyben, amely a létért folyik? Ha azt a tudást, amit tanonc éveikben elsajátítottak, nem értékesíthetik, mert munkakörüket a gép végzi el, akkor alkalmat kell adni ezeknek a szaktársainknak arra, hogy hiányos tudásukat pótolhassák. Ezt pedig legsikeresebben a Szakkör végezheti el.

Ha már ezeket mind megmagyaráztuk és meg-

értettük a szaktársakkal, akkor egy lépéssel tovább megyünk és megmagyarázzuk a Kör célját. A Szaktör alapszabályszerű céljainak egyike a szaktársak szakmai képzettségének a fejlesztése, amit csak úgy érhet el, ha rendelkezésére bocsátjuk mindazokat az eszközöket, melyek lehetővé teszik neki az ezirányban való működést. Meg kell értetnünk a szaktársakkal, hogy akkor, amikor megvonják a Körtől az anyagi (hogy az erkölcsiről ne is beszéljék) támogatást, akkor azoktól a szaktársainktól vonják azt meg, akikben megvan az akarat a tanulásra. Meg kell értetnünk a szaktársakkal, hogy azt a szép programot, amit a Kör vezetősége maga elé tűzött, csak akkor érheti el, ha őt ebben a munkájában a szaktársak is támogatják. És hogy a Kör a támogatást megérdemli, amellet bizonyít az a tény, hogy a szakegyesületi kongresszus egyhangulag a szaktársak támogatásába ajánlotta.

Ha agitációnkkal el tudjuk érni azt, hogy a szakmunkásoknak — szerényen szólva — 50 százaléka belép a Körbe, akkor már meg is nyertük a szaktársak közönyével szemben vivandó ütközetünket. Akkor már lehetővé tesszük a Kör vezetőségének, hogy felállíthassa a kísérleti nyomdát és megkezdhesse saját nyomdájában a szaktársak szakirányú oktatását. És ha a kísérleti nyomdát a Kör vezetősége fel tudja állítani, illetve üzembe tudja helyezni, oly eleven agitációs eszközt kapunk a kezünkbe, amely megdönthetetlenül fogja bizonyítani azt, hogy érdemes volt a Kör érdekében munkálkodni.

A kísérleti nyomdával a szaktársi szeretetnek, a szaktársi szolidaritásnak oly fényes jelét adnánk, melyért méltán megirigyelne bennünket az egész világ nyomdászága. Mert bizonyítani tudnánk vele azt a tényt, hogy a gyengébbeket — a szaktudást illetőleg — minden áron segíteni elsőrendű kötelességünknek ismerjük. Bizonyítani tudnánk a kísérleti nyomdával, hogy fejlesztve a szaktársakban a szaktudást, önértetésekké neveljük őket, akik értékelnik is tudják munkaerejüket. És akik most még oly lekecsinylőleg beszélnek a Szakkörrel, azok idővel fejet fognak hajtani ez előtt az intézmény előtt és kénytelenek lesznek belátni azt, hogy a vele szemben tanúsított mostoha elbánást nem érdemelte meg. Bizonyítani fogjuk a kísérleti nyomdával még azt is, hogy a szakmánk iránti szeretet olyannyira kifej-

dött bennünk, hogy anyagi áldozatok árán is tovább kívánjuk azt fejleszteni a nyomdai szakmunkások szaktudása érdekében.

Hogy Körünk vezetősége mennyire szívén viseli a szaktársak szakirányú oktatásának a kérdését, azt élénken bizonyítja a folyó évi március hó 31-én megtartott közgyűlés elé terjesztett azon indítványa — amelyet a közgyűlés egyhangulag el is fogadott —, hogy a vidéki tagcsoportoknak a befizetett illetékek 33^{0/0}-át visszautalja, hogy azon a tagcsoportok pályázatokat, kiállításokat, esetleg tanfolyamokat rendezhessenek. Kitűnő agitációs eszköz ez vidéki tagtársaink kezében, mert méltán mondhatják majd azoknak a vidéki szaktársaknak, akik még nem tagjai Körünknek, hogy rajtuk mulik, ha a tagcsoport nem tud eredményes munkálkodást kifejtetni, mert megvonják tőle az eredményes munkálkodásnak azt az egyetlen eszközt, amelynek révén eredményeket mutathatna fel, az anyagi támogatást.

A lankadatlan munkálkodás, a folytonos agitáció révén a nyomdai munkások már nem egy szép eredményt értek el.

Mikor először felvetődött a nyomdászszanatórium kérdése, a nagy többség csak gunyos mosolylyal vett róla tudomást. A folytonos agitáció révén azután lassanként mind komolyabb és komolyabb testet öltött az eszme, úgy hogy utóbb már szinte természetesen találtuk, hogy a többi illetékekkel együtt a szanatórium részére is lefizessük a heti 6 filléreket. És ma már a szanatórium áll és a tengerpartról büszkén hirdeti a magyarországi nyomdai munkások testvéri szeretetét, szaktársi szolidaritását.

Az 1907. esztendőben egyik szaktársunk megpendítette az utasszálló kérdését. Erős agitáció indult melynek eredményeképpen 1908. január 1-én elkezdtek a szaktársak a heti 4 filléres illetéket fizetni. Ugyanez év május 1-én már a budapesti utasszálló megnyílt, majd utána rövid egymásutánban nyíltak meg a nagykanizsai, győri és pozsonyi fiókszallók; mind bizonyítva azt, hogy az agitáció, ha rendszeresen történik oly cél érdekében, mely azt megérdemli, mindig meghozza a maga eredményét.

Ezekkel a példákkal csak azt akarom illusztrálni, hogy a Körünk érdekében megindított agitációnak okvetlen sikerrel kell járni, ha azt a szaktársak komolyan kezelik és nem csüggednek el. Legelső

Lapunk jelen számának rovatai: A Szakkörből. — Pályázatok. — Szakirodalom. — Papír-
szakmából. — Feljegyzések. — Hivatalból.

A SZAKKÖRBŐL

Körünk új vezetősége. A folyó évi március hó 31-én megtartott évi közgyűlés megejtett tisztújítás alkalmával a következő szaktársak választották meg a Szaktör vezetőit: *Tisztikar:* elnök Pollák Simon, I. alelnök Kún Kornél, II. alelnök Faltusz Ede, pénztáros Bozsik István, Ellenőr Boros Dezső, I. titkár Wanko Vilmos, II. titkár Gondos Ignác, I. gazda Klein Armin, II. gazda Goldberger Armin. *Számúszálgók:* Mittelmann Izidor, Király Albert, Kopeczky Sebő, Fenyvesi Béla, Müller János. *Választmányi rendes tagok:* Aigner Antal ifj., Andai Gyula, Baka Márton, Balázsfy Rezső, Boldizsár Zsigmond, Brezniczky József, Butkovszky Bertalan, Busay Balázs, Burgheim Károly, Fröhlich Samu, Gogel Adolf, Halász Ferdinánd, Hegyi Dezső, Herzog Salamon, Hock Károly, Hollósy János, Jog Ferenc,

Kizsol László, Koch Ferenc, Lammer Árpád, Pollák Aurél, Rasofszky Andor, Révész Zsigmond, Sarlós Lajos, Schwartz Armin, Spitz Adolf, Stefáni József, Steiner Miklós, Szabó István és Tragholt Dezső. *Választmányi póttagok:* Acsa Ferenc, Bálint Ödön, Beck Mátyás, Dobos Géza, Dukay Károly, Fazekas Dezső, Fekete Adorján, Fodor Lajos, Géczy László, Halász Kálmán, Jakob Emánuel, Jánosi Péter, Kábler József, Kacsor Lajos, Karácsonyi Imre, Kertész Ernő, Király Dávid, Köszegi Ferenc, Leitner Rezső, Löwy Pál, Madarász József, Mihalik Guszláv, Ratzenberger Mihály, Rosenberg Aladár, Schmidt János, Steiner Gábor, Selezcsky Vilmos, Szloboda György, Tuller Ernő és Weisz Mór. — Az április hó 17-én megtartott alakuló választmányi ülésen megválasztották az albizottságok tagjai is. A *szakbizottságba* kiküldettek: Aigner Antal ifj., Balázsfy Rezső, Boldizsár Zsigmond, Brezniczky József, Butkovszky Bertalan, Busay Balázs, Faltusz Ede, Fröhlich Samu, Halász Ferdinánd, Hegyi Dezső, Hock Károly, Hollósy János, Kizsol László, Lammer Árpád, Steiner Miklós, Stefáni József

és Szabó István. A szakbizottság elnöke Kún Kornél I. alelnök, jegyzője Gondos Ignác II. titkár. A szakbizottság ügykörébe tartozik a Grafikai Szemle technikai előállítására felelti felügyelet, pályázatok kiírása, mellékletek és pályaművek elbírálása, szaktanfolyamok előkészítése és ellenőrzése, kiállítások és felolvasások rendezése. — Az *irodalmi bizottság* tagjai lettek: ifj. Aigner Antal, Baka Márton, Burgheim Károly, Fröhlich Samu, Herzog Salamon, Jog Ferenc, Kún Kornél, Rasofszky Andor, Révész Zsigmond, Sarlós Lajos, Schwartz Armin, Steiner Miklós és Tragholt Dezső. Az *irodalmi bizottság* elnöke Faltusz Ede II. alelnök, jegyzője Gondos Ignác II. titkár. E bizottság ügyköre a Grafikai Szemle szellemi tartalma feletti felügyelet, irodalmi pályázatok kiírása és elbírálása. — A *vigalmi bizottság* tagjaivá kiküldettek: Andai Gyula, Baka Márton, Balázsfy Rezső, Boros Dezső, Busay Balázs, Burgheim Károly, Goldberger Armin, Gogel Adolf, Klein Armin, Sarlós Lajos, Steiner Miklós és Tragholt Dezső. A *vigalmi bizottság* elnökét és jegyzőjét maga választja. A *vigalmi bizottság* feladata

feladatunknak tekintsük azt, hogy a szaktársak közönyét megtörjük. Mindig és minden alkalommal szóba kell hoznunk a Szakkört, úgy hogy az jóformán a közludatba menjen át. Hangoztatnunk kell folyton, hogy csak az lehet kötelességtudó szaktárs, aki a Szakkörnek is tagja. Ha már azután elértük azt, hogy Körünk anyagiakban megerősödik, első tennivaló lesz a Kör kísérleti nyomdájának a felállítására.

De addig, amíg Körünk ezt megteheti, nagy utat kell még megtennünk. Csak tőlünk, szakköri tagoktól függ, hogy ennek az utnak a végét mikor érjük el. Ha azt a lelkesedést, azt az energiát visszük bele a Kör érdekében kifejtendő agitációnkba, amely a nyomdai munkásokat mindig jellemezte és amelynek révén, mint fentebb is említettem, már oly szép eredményeket értünk el, akkor hiszem, hogy rövid időn belül Körünk is be fogja tölthetni azt a hivatását, amelyre vállalkozott és amelyet tőle a nagy nyomdásztársadalom minden egyes tagja méltán elvárhat.

RÉVESZ ZSIGMOND

A MAGYAR HELYESIRÁS SZÓTÁRA ÉS SZABÁLYAI

Az iskolai helyesírás alapján szerkesztette Horváth Endre. Budapest. Athenaeum. 1913. Ara 5 korona.

Epp tíz éve, hogy az új iskolai helyesírást életbe léptető miniszteri rendelet megjelent, tehát mintegy jubileumi alkalomra készült Horváth Endre könyve. A szerző az előszóban a nagy közönségnek szánja a művét és csak mellékesen említi, hogy könyve „a könyvnyomtatás terén is érzett helyesírási zavarokat lehetőleg rendezzi” s hogy súlyt vetett arra, hogy lehetőleg rendezze a könyvnyomdák is egységes helyesírásként fogadassák el. Jobb szerettük volna, ha a szerző, aki maga is nyomdász, csakis ezt az egy célt tűzi ki maga elé, hogy az egységes helyesírásra adjon a könyvnyomtatóknak és korrektoroknak határozott utbaigazítást. Így célja világos lett volna s az eredmény biztosabb és pontosabb. A nagy közönségre hiába számít. A közkézen forgó kisebb és olcsó helyesírási füzetek is csak az iskolában terjednek.

A kör házi estélyeinek rendezése. — Mind a három albizottságnak hivatalból tagjai az I. titkár és a pénztáros. E bizottságoknak jogában áll, hogy önmagukat kivülről kiegészítsék, amiről egyébként a bizottsági alakuló üléseken döntenek.

Szaktanfolyamaink április hó első felére tervezett előadásainak megtartását az előadók más irányú elfoglaltsága miatt el kellett ejtenünk. Eme intézkedés folytán a tanfolyami évet lezártuk s a hallgatók munkáinak bemutatását *pünkösdi utáni vasárnapra* tűztük ki. Ezután megkezdjük a jövő évi tanfolyamok előkészítését, amely munkát körünk szakbizottsága fogja végezni.

Kolozsvári szaktanfolyamunkról lapunk mult havi számában is megemlékezünk. A tanfolyam bevégeztével a hallgatók munkáiból kiállítását rendeztek, melyen az illetékes, hivatalos körök is elismeréssel nyilatkoztak a tanfolyam eredményéről. Hogy ennek lapunkban is nyoma maradjon: a tanfolyamon készült vázlatok egy kis részét kiiszedve s kinyomtatva lapunk jelen számához mellékeljük. E mellékletek ékes bizonyosságai annak, mily

szorgalommal és ambícióval dolgoztak kolozsvári szaktársaink, különösen pedig, hogy milyen alapos munkát végzett az előadó: Lengyel Sándor szaktársunk, aki fáradságot nem ismerő buzgalommal osztotta meg szaktudását társaival. A mellékletekből ítélhetjük meg igazán, mennyire nem cél nélkül való a Szakkör ama törekvése, hogy a nagyobb nyomdászvárosokban erős és életképes helyi csoportokat szervezzen, mert ha ez mindenütt sikerül, úgy számtalan tanfolyamot rendezhetne a szaktársak részére s bizonyos, hogy ezeknek tulnyomó része fényes sikert eredményezne. De ami késik, nem mulik!

PÁLYÁZATOK

A Wottitz-féle számla megtervezésére kiírt pályázat határidejéig — amint azt a Typographia útján tudattuk is — csupán 3 munka érkezett be 2 pályázótól s így indítatva éreztük magunkat arra, hogy a beküldési időt egy hónappal meghosszabbítsuk. Az új határidő április 30-ára van kitűzve s remélhetők, hogy addig még

Az iskolából kinőtt közönség nem sokat törődik a helyesírás kérdéseivel. Maguk az írók sem igen bánják, milyen helyesírással jelennek meg műveik. Annál fontosabb, hogy a nyomdák, a szedők és a korrektorok törekedjenek a helyesírás minden boszszantó ingadozásának megszüntetésére s ezzel saját munkájuknak megkönnyítésére. Ezuttal nem akarok arról szólni, hogy készült másutt vagy hogy kell készülnie egy ilyen egységes és minden zavart, ingadozást megszüntető szótárnak. Előtte van egy kész mű, a gyakorlat emberének munkája, mely erre a célra törekszik, tehát ezt akarom bírálathoz tenni.

Horváth Endre nagy szorgalommal fogott munkához, látta a célt is, amely felé törekednie kell, csak az a baj, hogy féluton megállott s nem volt meg benne a bátorság, teljes rendet csinálni a helyesírás zavaros kérdéseiben. Könyve így is haladást jelent; jobb és teljesebb az eddig megjelent hasonló célu munkáknál. Hogy a könyvet mégsem mondhatjuk egészen sikerültnek, annak főleg két oka van. Az egyik ok, hogy a szerző többre vállalkozott, mint ami egy ilyen műnek a feladata; a másik pedig — amit már említettem —, hogy nem szüntetett meg minden ingadozást a helyesírás kérdéseiben. Ugyanis Horváth könyve nemcsak a magyar helyesírás szótára, hanem egyuttal idegen szavak szótára és antibarbarus (hibás szólások) jegyzéke is. A magyar nyelvben használt idegen szavak — amennyiben az írásmódra vonatkozó utbaigazítás szükséges — helyet foglalhatnak az ilyen szótárban. Azonban Horváth nagyon is kibővítette szótárának ezt az anyagát, igen sok felesleges, a magyar irodalmi nyelvben soha elő nem forduló szó terheli a könyv anyagát. A hibás szólások javítása pedig egészen külön feladat s egyáltalán nem való ebbe a könyvbe. Ezt egészen el kellett volna hagynia s ezzel nagyon sok helyet nyert volna a szerző könyvének szükséges anyaga számára.

A magyar helyesírás rendszere elég egyszerű s megtanulása nem okoz túlságos nehézségeket; minden reformnak csak arra kellett törekednie, hogy a világos szabályok alkalmazását következetesebbé tegye, az élő nyelvhasználat ingadozásait az írásban megszüntesse s a szófejtés és kiejtés közötti eltéréseket lassanként megszüntesse. Ebben az irányban

beérkezik egynéhány pályamunka. A bírálathoz a Szakkör most megalakuló szakbizottsága fogja elvégezni s ennek eredményét lapunk legközelebbi számában fogjuk ismertetni.

Lapunk szövegoldalainak szedéssel-rendezésbeli megoldására kiírt pályázat iránt általános az érdeklődés, amint hogy ez minden pályázat kiírása után tapasztalható. Eme szokatlanul nagy érdeklődésnek mindenesetre örvendünk, bár tudjuk azt is, hogy egyesek érdeklődése nyomban megszűnik, ha a megoldandó feladat nehézségeit megismerik. Es ezért nem is számítunk arra, hogy a pályázat határidejéig túlsok pályamunkát fognak beküldeni, annál inkább számítunk arra, miszerint a beérkezendő tervezetek egytől-egyig alaposan átgondolt munkák lesznek, melyek teljesen meg fognak felelni lapunk szerkesztőségének, illetve körünk választmányának a pályázati feltételekben lefektetett intencióinak. A pályázat feltételeit lapunk márciusi számának 66. oldalán találják meg az érdeklődők s a pályázni óhajító szaktársak, akiknek figyelmébe ajánljuk, hogy részletesebb tájékoztatást

haladt az iskolai helyesírás a régibb akadémiai írásmóddal szemben s a további egyszerűsítéseknek, egyöntetűsége törekvésnek is ebben az irányban kell haladnia. A most érvényes helyesírási szabályzat elveit és intézkedéseit tiszteletben kell tartani, csak alkalmazásukban kell nagyobb következetes-ségre törekedni.

Négy csoportba foglalhatjuk össze azokat a kérdéseket, melyeket meg kell oldani, hogy helyesírásunk teljesen egységes és következetes legyen. Az első a hosszú magánhangzók (*i, ú, ü; ó, ő*) kérdése. Nyomdánk hajlandók a hosszú *i, ú; ü-t* egészen kihagyni a magyar betűsorból s mindig csak a rövid *i, u, ü-t* szedik. Ez nagyon helytelen, mert megrontja a kiejtés változatosságát, megváltoztatja egyes szavak igaz alakját. A fejlődés legtöbbször a rövid magánhangzó irányában halad és sok esetben meg is lehetne elégedni a rövid magánhangzóval. Horváth inkább a hosszú magánhangzót kedveli; a szóvégi *ü, ú* nála mindig hosszú (*ágyú, búcsú, gyűszű* stb.), sőt *j* előtt is hosszú *ü, ü-t* ír (*gyűjt, nyűjt, gyűjt*), ami felesleges; de rövid a *bőjt, mindig*. Következetlen abban, hogy *búcsú* és összetételei, valamint legtöbb továbbképzett alakja hosszú *ü*-val van a szó végén is, ellenben *búcsuztat*-ban rövid az *u*.

A másik kérdés a zárt *e (ë)* és *ö* használata. Köztudomású, hogy a magyarság egy része a zárt *ë* helyén rendszeren *ö-t* ejt, míg némely vidéken csak bizonyos szavakban hallunk ilyen esetekben *ö-t* (*föl, pör, csönd* stb.). Mivel ez nyelvjárási sajáttság, talán nem is tartozik a helyesírási szabályok körébe. S ha az író szándékosan, költői vagy tudományos célból használja az egyik vagy másik alakot, nem is lehet a korrektor dolga, hogy a szerző írásmódján változtasson. A legtöbb esetben a szerző nem törődik a szó alakjával s ilyenkor egységes írásmódra kell törekedni ebben a tekintetben is. S a szabály csak az lehet, hogy olyan szót, melyet a magyarság nagyobb része *e*-vel ejt, így is írjuk. Horváth is a legtöbb esetben az *e-t* ajánlja, de sokszor ingadozik. A *cseber, csepeg, csergedez, fel, per, repül, serte, szeglet* szókban s még sok más esetben megengedi mind a két írásmódot. Nagyobb baj, hogy utbaigazítása néha nem világos, mintha nem tudná elhatározni magát, vajjon csak az egyik alakot

tartsa-e jónak vagy mind a kettőt. Például a *csend* szónál csak ezt az alakot közli; alább a *csönd* is sorra kerül s itt már utal az előbbire: „v. *csend*”. Eppígy azt írja: „veres l. vörös”, ami azt jelenti, hogy csak az utóbbi alakot helyesli; később azonban így közli „vörös (veres)”, vagyis mind a kettő használható.

Leglőbb zavart a kétféleképpen írható szók okoznak. Horváth erre nézve így nyilatkozik: „Sok szót kétféleképp ejtenek a műveltek is, az ilyeneknél néha az irodalom is kétféle írásmódot enged. Nem is volna sem értelme, sem célja annak, hogy minden szóra és alakra egy kötelező mintát állapítsunk meg.” Ez a felfogás okozza Horváth könyvének legnagyobb fogyatkozását. Amidőn az új helyesírás életbe lépett, érthető volt, hogy sok esetben kétféle írásmódot engedett meg, mert nem akarta egyszerre rossznak jelezni az addig megszokott, elterjedt írásmódot. Azóta 10 év múlt el s a közsokás ez idő alatt inkább az egyik vagy a másik írásmód felé hajlott, úgy hogy ma már az ilyen ingadozó esetekben is lehet egy írásmódot követendőnek jelenteni ki. S egy új, terjedelmes s nagyobb elterjedésre számító könyvben, mely a „magyar Duden” hangzatos címére is vágyik, meg kellett volna oldani ezeket a kérdéseket. S ha volt bátorsága Horváthnak a hivatalos helyesírási szabályzat ingadozásainak egy részét kiküszöbölni, ezt minden egyes esetben meg kellett volna tennie. A régi kétféle írásmóddal szemben egy alakot ajánl ezekben: *bellebb, bélés, bosszú, bosszant, Egyiptom, ép, épen, gally, kép, képen, kevésbé, mennyezet, sose, sülyed, szakáll, utca, vijjog, zsupp*. De igen sok esetben megtartja a kétféle írásmódot, még olyankor is, amidőn könnyű lett volna az egyik mellett dönteni. Ime néhány példa (rekeszben az az alak, melyet ma már végleg el lehet hagyni): *halkal (halkkal), hörcsög (hörcsök), ismer (ösmer), istálló (istáló), izen (üzen), kocma (korcsma), kopaszt (koppaszt), kunyhó (gunyhó), küszködik (küzködik), pallás (padlás), pajzs (paizs), posta (pösta)*. A *vetkezik, vetkezet* szónál így folytatja: „l. *vetkőzik, vetköztet*”, vagyis ez utóbbit tartja helyesnek; ellenben „*levetkőzik (v. levetkezik)*” vagyis mind a kettő jó. Az egyedül helyes *Abbazia* mellett megengedi a helytelen *Abbázia* írásmódot is.

szívesen küldünk, ha ez iránt főmunkatársunkhoz: Gondos Ignác szaktárhoz (Budapest, VI. Bajnok-utca 14. l.) fordulnak, aki egyben közli a jövő évfolyam részére megállapított állandó rovatok címeit is.

PAPIRSZAKMA

Nagy tűz. A gratweini Leykam-Josef-sthali papírgyárban csütörtökön éjszaka nagy tűz pusztított, mely két rakort, mintegy 100 waggon kész papírtékercescel pusztított el. A tüzet három óra múlva lokalizálták. A gyár üzeme nem szenved fennakadást.

A magyar és osztrák papírelez-kartell a napokban tartott közgyűlésén előterjesztelt igazgatósági jelentés szerint a politikai viszonyok e szakmában is éreztették hatásukat, amennyiben a csomagoló-anyagok kivitele tetemesen csökkent. A közös vámterületen dolgozó papírelezgyárak most még inkább rá vannak utalva a kivitelen, mint valaha, hogy az új alakulások és üzemkiterjesztések folytán megnövekedett termelést el tudják

helyezni, sőt azzal a tervvel is foglalkoznak, hogy a termelést az üzemek redukciója által csökkentsék. Ez a terv azonban csak akkor volna végrehajtható, ha sikerülne a kartellenkivülieket rávenni, hogy a kartellhez csatlakozzanak. Az ez irányban eddig folytatott tárgyalások nem igen kecségetnek eredményrel.

Papírkereskedő-tanoncok szakoktatása. A papírkereskedő-tanoncok szakirányu iskolája mindinkább közeledik a megvalósuláshoz. Minthogy nagy mértékben érezhető a tanonchiány, ezen tanoncotthon létesítésével óhajtanak a papírkereskedők egyuttal segíteni. A budapesti detail-papírkereskedők szövetsége már régebben foglalkozik a tanonchiány kérdésének megoldásával és arra a meggyőződésre jutott, hogy négy közép- vagy polgári osztályt végzett fiukat caakis az esetben szerezhet a papírkereskedelem számára, ha nemcsak a fiuk megfelelő iskolázatásáról, hanem ellátásáról is gondoskodik, mert a szegénysorúak szülők legnagyobb része megkívánja fiától, hogy megkeresse a maga ellátását akkor, amikor az életbe kikerül. Ebből kifolyólag a

szövetség a választmány legutóbbi ülése elé indítványt terjesztett, amelyben egy tanoncotthon létesítésének kimondását kéri. A tanoncotthonra vonatkozó tervezetet Mustó Béla felső kereskedelmi iskolai tanár készítette s fő cél gyanánt a tanoncszerzést tűzi ki. Ha ez hírlapi cikkek, szülők és iskolákhoz intézett körlevelek útján el van érve, akkor következik a tanonc kereskedelmi pályára való nevelése az üzletben, a szakiskolában és az otthonban. Ezzel szemben természetesen megszűnik a tanonc most szokásos fizetése. Határozatba ment, hogy életre hívják a papírkereskedő-tanoncok otthonát, amelyben a tanonc nem rideg kvártélyt, hanem meleg otthont, az egészségi viszonyoknak megfelelő lakást, egyszerű, de tápláló étkezést, szellemi szórakozást és testedző sportot fog kapni. Az elnökség és a választmány tagjai közül eddig heten jelentkeztek arra, hogy egy-egy fiú ellátását öt éven át részben biztosítsák, viszont igényt tartanak arra, hogy elsősorban ők kapjanak tanoncot az otthon belakói közül. A megnyitáskor csak 12 fiú számára lesz hely.

Az idegen szavak írásmódjában többet ront Horváth könyve, mint amennyit javít. A hivatalos helyesírás szabályzata pontosan megszabja a követendő utat. Magyarosan kell írni azokat a szavakat, melyek a nép nyelvben vagy az irodalomban közhasználtak; ellenben az idegen írásmód szerint írjuk az idegen fogalmak, intézmények, szokások stb. nevét, továbbá a nem közkeletű tudományos és egyéb műszavakat (l. 12. §). Horváth a magyaros írásmód használatában messze tulmegy ezeken a korlátokon s emellett nem is következetes. Így kerül egymás közelébe a magyaros írású *allür, bulvár, dezsóné, kékvök, liezon, sartröz, sasza* és az idegen *bureau, café chantant* stb. A hivatalos helyesírás (12. §) a magyarosan írt szavakban is megtartja a *ch* és *x* betűket; Horváth nem veszi ezt figyelembe s a *ch* helyett gyakran *k-t* ír, az *x* helyett pedig szabálylá teszi a *ksz-* vagy *gz-írást*. A hivatalos szabályzatnak ilyen megváltoztatásához semmi esetre sem volt joga. Az idegen írásmóddal közölt szavak kiejtését is közli, még pedig magyaros átírással, ami ilyen célú könyvben eléggé megfelelő. Az átírás elég jó, csak egy-két esetben vettem észre, hogy a kiejtés jelölése helytelen, pl. „all right” nem *ál rejt*, hanem körülbelül *ál rajt*; „Brescia” nem *bressza*, hanem *bresja*, „guinea” nem *ginni*, hanem *gint*. Sok esetben hiányzik is a kiejtés megjelölése.

Horváth még egy újítást is hozott be a magyar helyesírásba, t. i. a hármas mássalhangzókat. Szerinte ugyanis (264. l.) ragozás és képzés esetén nem írunk hármas mássalhangzót: *tollal, könnyel, szebbé* stb.; de szóösszetétel esetén igen: *válllepel, barakkkórház, balettáncosnő, fennnevezelt, otttartózkodás*. A hivatalos szabályzat erről nem szól s a közszokás az, hogy ilyenkor is két mássalhangzót írunk. Semmi ok sem szól amellett, hogy a csunya és alkalmatlan hármas mássalhangzók írására térjünk át.

Nem hagyhatom végül szó nélkül a könyv nyomdai külsejét sem. Szótárnál nagyon fontos dolog, hogy használója mindent könnyen és gyorsan megtalálhasson benne. Ebben nagy segítség a feltűnően, kővér betűkkel szedett címszó, az álló és dült betűk ügyes váltakozása. Ebben a szótárban a csupa egyforma betű nagyon megnehezíti a használatot. Ehhez járul még az is, hogy a szerző helykímélésből különböző címszókat egy sorba szedett, ami a keresést nagyon

megnehezíti. Néha vét a pontos ábécérend ellen is; s a kétjegyű hosszú mássalhangzókat (*ggy, nny, ssz*) nem az ábécérend megfelelő helyére (vagyis *g-g, n-n, s-s* hez), hanem a *gy, ny, sz* után iktatta.

E részletes s talán szigorú bírálattal nem akarom Horváth Endre kedvét elvenni a további munkáit. Hasznos és fontos feladatra vállalkozott s szorgalma, buzgó igyekezete csak dicséretet érdemel. Ha a könyve új kiadást ér, bátrabban kell a feladattal szembeállnia, a szótár egész anyagát jól meg kell rostálnia s akkor munkája teljes elismerésre tarthat számot.

DR BALASSA JÓZSEF

A KÖNYVNYOMTATÓ MUNKAKÖRÉBŐL

A falragaszok olvashatósága. N. M. kérdést intézett hozzánk, hogy milyen színben nyomtatott falragasz a legolvashatóbb, illetve a legszembeötlőbb. E kérdésről már volt szó lapunk hasábjain, de miután most alkalmunk nyílt előbbi közleményünk kiegészítésére, megemlítjük, hogy egy angol cég gyakorlati téren kísérleteket folytatott abban az irányban, hogy milyen színben olvashatók a legmeszebből a falragaszokra nyomtatott betűk, tekintettel lévén a papír alapszínére is. E kísérletek eredményeképpen megállapították, hogy fekete írás sárga papírra nyomtatva olvasható aránylag távolról a legnagyobb biztonsággal, azután zöld nyomtatás fehér papírra, piros fehérre és fehér nyomtatás kék papírra, a közönséges fekete nyomtatás fehér papírra, továbbá sárga feketére, fehér pirosra, fehér zöldre, fehér feketére, piros sárgára, zöld pirosra és végül piros nyomtatás zöld papírra. Hogy valóban így hatnak-e a színviszonyok mindenkire, nem tudjuk biztosan. Azt hisszük, hogy az az egyes emberek meglátó képességétől is függ kissé. Ami pl. egynek szembeötönő, az a másik figyelmét esetleg nem ragadja meg ugyanolyan mértékben. Itt igazán érdekes volna többek tapasztalatainak megismerése. A hirdetésoszlopok szemlélgetése útján bárki megszerezheti magának ezeket a tapasztalatokat és a többségi elv alapján meg lehetne állapítani, hogy az a legszembeötönőbb, amit a legtöbben annak

Felbert Gyula, a theresienthali papírgyár magyarországi képviselője, raktárait V. kerület, Arpad-utca 10. szám alá helyezte át. A cég a szakemberek figyelmét ezúton is felhívja a nyomdász segélyző-egyesület nemrég megjelent jubileumi emlékkönyvének papírára, melyet ő szállított. A cég raktáron tart rendkívül nagy választékú nyomó-, középanyag famentes és amerikai illusztrációs műnyomó-papírokat, továbbá borítékpapírokat és kartonokat.

SAKIRODALOM

A magyar helyesírás szótára és szabályai. Március hó végén jelent meg Horváth Endre szaktársunk fenti című könyve, melyről szaklapjainkban már több pró és kontra cikk látott napvilágot — szaktársak tollából. A Korrektorkör és lapunk szerkesztője dr. Balassa József tanár urat, az ismert nyelvészt kérte fel a szótár megírására, mint hozzáértőt és a szótár ügye körül támadt személyes ízü vitától távolálló szakembert. Balassa tanár ur kérésünket lekötőlező szívélvességgel teljesítette

s lapunk jelen számában közölt cikkében mutat rá Horváth szaktársunk könyvének hibáira. Jólesőleg állapíthatjuk meg, hogy e hibák korántsem oly nagyok, hogy a szaktársak azt hasznalra ne forgathassák, s ezért jólélekkel ajánljuk a szótárt a szaktársak pártfogó jóindulatába. — Horváth szaktárs a tanár ur véleménye szerint is oly munkát végzett, mely a leglelkesebb támogatásra érdemes annál inkább, mivel létrehozása érdekében igen nagy erkölcsi és anyagi áldozatot hozott. A könyv ára 5 korona, akik a szerzőnél (Horváth Endre, Kispest) rendelik meg 250 K-ért kapják. Gyakorlati tudnivalók a papírosról.

E címen Goldzieher Géza papírnagykereskedő üzletének 25 éves fennállása alkalmából egy minden tekintetben figyelemre érdemes, nagy tudással és áldozatkészséggel készült könyvet adott ki, melylyel a papírra vonatkozó szegény magyar szakirodalmat értékes munkával gazdagította. Rejtő Sándor tollából származó, a papírt tárgyaló nagy munkán kívül csupán a szaklapokban jelent meg itt-ott egy-egy papírral foglalkozó magyar közlemény, míg Goldzieher munkája lehető röviden,

de könnyen érthetően ismerteti mindazon tudnivalókat, amelyeket a papírfeldolgozó nem nélkülözhet. Kerülte szerző az olyan részletek tárgyalását, melyek csak bizonyos mérvű tudományos előképzettséggel bírók előtt lennének teljesen érthetőek. A gyakorlati alapon készült kézikönyvet használna forgathatja bárki, mert tömören összefoglalja mindazt, amit csak több nagyszerű mű szakkönyv olvasásából szűrhetünk le. Különös érdekessége a könyvnek a magyar gyártmányú papírok vízjelének rajzai, melyeket így összegyűjtve még nem volt alkalmunk láthatni, valamint a hozzátartozó két mintakönyv, valamint a Goldzieher papírkereskedésének áru, de jól megértjük az illó hivatkozás folytán ezekből, milyen papírról ír a szerző. Örülünk Goldzieher ur azon ígéretének, hogy e könyvét minden komoly érdeklődőnek készséggel bocsátja rendelkezésére, mert hasznos munkát nyer vele mindenki s e helyütt is szíves készségeért köszönelünket fejezzük ki. A munka technikai kiállítását nem kell külön kiemelni, elég, ha felemlítjük, hogy nyomtatványok rendelkezésénél Goldzieher ur azt az elvet valja,

tartanak. Egy német szaklap, ebből a szempontból szintén próbákat tett és az angol céggel szemben azt tapasztalta, hogy a sárga vagy arany szín fekete alapon a legszembeszökőbb. HS.

Az anyagihiány minden nyomdában időről-időre megisméltető jelenség. Míg a nagyobb és jobban felszerelt nyomdáknál ritkább e jelenség, addig másokban igen gyakori. Hogy az anyagihiány mennyi kárt okoz a nyomdának, azt nem szükséges különösebben hangsúlyozni. Az anyagihiány nemcsak a szedés rendes folyamatát gátolja, de igen sok felesleges bosszúságot okoz a nyomdatulajdonosnak és személyzetének egyaránt a hiányzó anyag összekerekedése, kinyomott szedésekből való kihuzogatása és az ennek nyomán keletkező „Fisch“-halmaz. Ma, amikor minden nyomdatulajdonos arra törekszik, hogy minél többet termelhesen, bizony nagyobb súlyt kellene helyezni az anyagbeszerzésre, mert üzemműködés tekintetében nem mindegy, hogy például a táblázatokat ürpótlókból vagy kvadrátokból állítják-e össze. Az anyagihiány megszüntetésére legokosabb mód az *anyagmegrendelés*, de mivel ez nem erénye a nyomdatulajdonosoknak, ajánlunk egy másikat is és ez a *felrámolás*, amelyet haladéktalanul meg kell kezdeni, mielőtt az anyag fogytán van. A felrámolásnak ebben az esetben nemcsak az az előnye, hogy a hiány megszüntethető, de az is, hogy ily uton a fentemlített „Fisch“-halmazok keletkezésének is elejét vehetjük, nem szólva arról, hogy a felrámolásokról a címírások és diszitmények is eloszthatnak, miáltal a betüanyag is rendes helyére kerül és a betűcsere rendszeressé válik. SCH.

A táblázatok szedésére is áll az a szabály, hogy lehetőleg egyféle írást szedjünk fel. Minél kevesebb írásfajt használunk fel a táblázatok szedésénél, annál tetszetősebb, annál áttekinthetőbb a táblázat. És mégis gyakran láthatjuk, hogy a fejben a széles rovatokba szedett „Tárgy“ vagy „Megjegyzések“ szavak terciából vagy textből szedettek, míg a többi rovat petitből vagy garmondból szedett. Ez nagyban rontja az összbnyomást. A „Tárgy“ vagy „Megjegyzések“ sem szoktak fontosabb lenni a többi rovatban lévő számoknál. Ha

például a táblázat feje petitből van, elégséges, ha az említett széles rovatokba garmondot szedünk. Nagyobb táblázatos munkáknál, mint például a statisztikák, díjszabások, pénztári jelentések stb. előállításánál kívánatos a rendszeres munkabeosztás. A munka átvételénél a tördelő átnézi a kéziratot és ha azt látja, hogy a munka beosztása minden oldalon egyenlő, akkor, különösen nagyobb üzemekben, könnyen egyszerűsítheti a táblázatok szedését. Először egy ivre való fejet szedett le, azután egy-két szedővel külön szedeti a szöveges rovatokat, másokkal pedig külön számszekerényből és kizárószekerényből a számszekerényeket. Ezzel elkerüli, hogy egy szedő számszédésre is, szöveg-szedésre is berendezkedjék. A szedőknek így nem kell egyik szekrénytől a másikhoz menni, mint hogyha egyedül készítenék el teljesen az oldalt. A tördelő egymás mellé teszi a rovatok hasábszedését és közéjük teszi a mellette lévő lénia-szekerényből a léniaikat. Ilyen munkamegosztás mellett a táblázatok kevesebb idő alatt és kevesebb fáradsággal készülnek el. H.

„Linotype“-matricák keményítése. A vékonyabb betűk és jelek matricáinál tapasztalható, hogy a hosszabb használatnál elgörbülnek. Az ilyen vékonyabb matricák keményítésére a következő eljárást ajánlják: 10–12 matrica egy erős acélróttról egybekötendő s légszesz- vagy egyéb láng felett tartandó, amíg izzóvá válik. Ekkor 4–5 másodpercre az olvasztókemencében lévő forró olomba mártjuk, ahonnan kivéve savval kevert vízben tartjuk 1 másodpercig. (2 liter vízhez 500 ccm kénsavat veszünk, melynek beöntésekor a vizet folytonosan keverni kell.) Az ekképen keményített matricák ellentálló képessége mintegy 25 százalékkal nagyobb lesz.

A betűk bloklása amennyire csak lehetséges mellőzendő, mivel a bloklásra felhasznált betűk nagyon könnyen és a legtöbb esetben megsérülnek. Új írásoknál természetesen a legjobb idejekorán a hiányzó betűket azonnal utánarendelni, hogy az írás teljesen kihasználható legyen. Mindamelllett előállhat az az eset, hogy a bloklás elkerülhetlenné válik. Ha például egy körlevélírás többféle munkánál egy és ugyanazon időben felhasználta-

gyogy csakis szép és tiszta nyomtatvány-nyal lehet a rendelőre hatni s hogy a könyv Weisz L. és F. nyomdájában készült. G.

FELJEGYZÉSEK

A lipcsei grafikai kiállítás ügye. Mint ismeretes, Lipcsében a jövő év folyamán nemzetközi jellegű grafikai kiállítást rendeznek, amelyen az eddigi bejelentések szerint csaknem az összes kulturáramok résztvesznek. Megirtuk már, hogy a szász kormány Magyarországot is felszólította a részvételre, nem hivatalos formában pedig a német nyomdák és könyvkiadók egyesülete tett ilyen irányban lépéseket a Budapesti grafikai és rokoniparosok főnökegyesületénél. Véletlenül ez a kiállítás azon kevesek közül való volt, amely iránt érdeklődés és áldozatkészség mutatkozott. A budapesti főnökegyesület kezdeményezésére a kereskedelmi kamarában csaknem az egész érdekelttség bevonásával Lányi Leó elnöklete alatt ülés volt négy héttel ezelőtt, amely kimondta, hogy áldozatokra is kész a kiállítás magyar

csoportjának megvalósítása érdekében, ha a kormány hajlandó a magyar pavillon építési költségeit anyagilag támogatni. Mint most értesülünk, legnagyobb meglepetésünkre a kereskedelemügyi miniszterium a kérelmet elutasította. Ezen érthetetlen módon történt elutasítás nemcsak nyomdai szak-körökben, de más ipari és kereskedelmi szaktekintélyek előtt is mély lehangoltságot, sőt határozott megütközést keltett.

Az abbaziai Gutenberg-villa felavatása. A Segélyező-Egyesület által a szaktársak gyűjtéséből és adományokból létesített abbaziai üdülőtelepet végre megnyithattak, miután sikerült leküzdenie az ottani hatóságok által a megnyitás elé gördített akadályokat. Az üdülőház minden tekintetben modernül épített és berendezett 3 emeletes villa-épület, amelyet remek kert vesz körül. Kedves otthon jellegével bir, amelyben a tartózkodás kellemes s így teljességgel szolgálja azt a célt, amelyre épült, hogy ott a beteg vagy lábadozó munkás üdülést, teljes gyógyulást találhasson. Az intézet vezetése dr. Rosenberg Soma orvosra és nejeire bízott, akik máris bizonyosságát adták annak,

hogy az odakerülő betegekre szerelő gondoskodással fognak ügyelni. — A Gutenberg-villát hivatalosan husvét vasárnapján nyitották meg, mely alkalommal a Segélyező-Egyesület vendégül látta a nyomdásztisztületek, a Munkásbiztosító Pénztár, a szak-szervezeti tanács és a szociáldemokrata párt kiküldötteit, akik — mintegy nagyveneren — a Gutenberg-villában szállottak meg. A felavatás alkalmával rendezett ebédén Krausz Soma a Segélyező-Egyesület elnöke mondott tartalmas, szép beszédet, majd az egyes testületek megbízottai szólaltak fel.

Érdekes kézirat a Muzéumban. A Nemzeti Múzeum kézirat-gyűjteménye a közelmúltban több értékes és érdekes darabbal szaporodott, amelyek közül bennünket is érdeklő előrangú művelődéstörténeti kuriózum a németprónai születésű Steinhübl György könyvkötőlegénynek 1660-ban megkezdett feljegyzési könyve említendő, amelyben vándorlásairól a külföldön és hazánkban, a mesterekről akiknek dolgozott, bevételéről és egyebekről találunk érdekes adatokat. Steinhübl többek között a hirneves löcsei Breuer Lőrinc

tik, akkor megesik, hogy az egyik vagy másik betű kevésnek bizonyul. Hogy a szedés elkészüljön, ilyenkor a szedő abban a kényszerhelyzetben van, hogy a blokálishoz folyamodjon. Rendszerint az úgynevezett „*ügyfejek*”-kel (azaz a betűt rajzával lefelé állítva) történik és a szedés a szedő által minden lelkifurdalás nélkül a hajóról a lehúzó sajtóba, onnan megint a hajóra és végül a formadeszkára — amely nem ritka esetben horganylemezzel van bevonva — tolatik. Magától értetődik, hogy ilyen bánásmód mellett a blokált betűk egészen a használhatatlanságig megsérülnek, ami eltekintve attól a kártól, amit az üzetnek okozunk, abban a bosszantó kellemetlenségben is nyilvánul, hogy későbbben is rendszerint sürgős munkáknál, egyik vagy másik betű egészen hiányzik, mert az zeugba került és azt ilyenkor, hamarjában majdnem lehetetlen pótolni. Igen jó a következő eljárás: világos írást blokáljunk kövér betűvel és kövéret azonnal szembetűnik; ámbár ugyanaz a betű nem használható fel, ami különben a célnak egészen jól megfelel, de a megfelelő vastagságu betűt könnyen megállapíthatjuk. Ilyen eljárás mellett a betűk megsérülése nem következik be és azon csekély fáradság, hogy a hiányzó betűt egy másik szekrényből kell kivennünk, bőven kárpótol bennünket azzal, hogy a betűt megkíméljük és sok bosszankodásnak és idővesztésnek vesszük elejét.

KÜLÖNLEGES FESTÉKEINKRŐL.

(II.) A bronzfestékek a nyomdászoknak annyira ellen-szenves és az egészségre igen káros bronzozás helyettesítése céljából kerültek forgalomba, de alkalmasuk — sajnos — korántsem eredményezi azt a sikert, amelyet a bronzozással tudunk elérni. Hogy ezen festékeket helyesen meg tudjuk itélni, ismerni kell azoknak alkotászeit. Azoknak, akik több vagy kevesebb festékgyártási ismerettel bírnak az a véleményük, hogy fémporokból és kencék vagy más erre a célra szolgáló olajpreparátumokból előállított festék sohasem lesz oly testlé, mint ami-

lyenre a nyomdász szempontjából szükség van. Ennek dacára, ha kellő szakértelemmel s megfelelő papírra alkalmazzuk őket, ha nemis teljesen kielégítő, de mégis jó eredményeket lehet velük elérni. A műnyomó-, a kromó- és a szines borítékpapírokra való nyomtatás esetén egészen elfogadható eredményt kapunk. A bronzfestékeknel a főfeltétel az, hogy a papír némileg szívóképes legyen. Erősen enyvezett papírok sikertelenségnek lehetnek előidézői, mert e festékeknel az a fő, hogy azok kence-tartalmának nagy részét a papír felszívja s csak csekély rész maradhasson vissza a papír felületén a bronz kötőanyagához. Mielőtt tehát a bronzfestékkel való nyomtatáshoz látnánk, a papírt kell ilyen irányban megvizsgálnunk; ez a legjobb módja annak, hogy felesleges kísérletezésnek, esetleg a teljes eredménytelenségnek elejét vegyük.

Keményebb, a festéket fel nem szívó papíroknál sok esetben a bronzfestékekkel való kétszeri nyomással érhetünk el eléggé jó eredményt. Bronzfestékkel való nyomást — a színnyomással ellentétben — igen jó huzattal (zugkräftig) és lehetőleg új hengerekkel kell végezni s azokat a lehető legpontosabban kell beállítani, mert a bronzfestékek nem oly alkalmazkodók, mint más festékek s így nagyon hamar megtörténi az, hogy ahol a hengerek a formát előbb érintik vagy elhagyják, ott festék-torlódás áll be. A bronzfestékkel nyomtatandó formák beigazítását fekete festékkel készült levonatok nyomán ajánlatos végezni. A bronzfesték egyik rossz tulajdonsága, hogy hosszabb állásnál megsűrűsödik, a festék-cilindereken és felhordókon összegyülemlik, ami ellen ajánlatos nyomtatás közben a hengerekre ecsettel néhány csepp terpentint vagy szeszamolajat szórni, miáltal a festék ismét szétoszlik. Ha a gép hosszabb ideig áll, ugy célszerű a hengereket megmosatni, mert minél tovább áll a gép, annál nehezebb lesz a további nyomás. Mig a mázolt papíroknál a nyomás erőssége a rendes lehet, a borítékpapíroknál azt a lehetőségig erősebbre kell venni. Erős nyomással a bronzfesték fényé intenzívebb lesz.

A félig száradt bronzfesték-nyomatok vattával vagy flanellal átdörzsölve szebbek és fényesebbek lesznek, különösen, ha a papír kromó- vagy műnyomópapír.

könyvnyomató részére is végzett könyvkötési munkákat. A jegyzőkönyvek, mely írója által készített táblába van kötve, érdekességét emeli az a körülmény, hogy lapjain könyvkötésre, aranyozásra, festésre vonatkozó receptek és családi feljegyzések is olvashatók.

A Kelet az 1914. évi lipcsei nemzetközi grafikai kiállításon. A jelekből ítélve, a lipcsei nemzetközi grafikai kiállítás nemcsak méreteiben, hanem az ott kiállításra kerülő anyag értékét is tekintve, felül fog mulni minden eddig rendezett hasonló kiállítást. Ugyanis nemcsak a kiállítás rendezőségére, hanem a szakkörök is mindent elkövetnek, hogy ezen kiállításon minden grafikai ritkaság, ha másként nem lehet, fényképes reprodukcióban kerüljön kiállításra. Így e napokban a kiállítás rendezőségére Konstantinápoly szakköréitől — anélkül, hogy ezeket erre felszólította volna — kaptá azon értesítést, hogy készek a kiállítás rendezőségét a legmesszebbmenő anyagi és erkölcsi támogatásban részesíteni. Egyben tudatják, hogy ki fogják állítani ama ókori kéziratok és egész művek reprodukcióját, melyekkel a Kelet

teológiai egyetemei, klastromai, tanintézetei és izlam könyvtárai oly bőven rendelkeznek. Ugy hogy e kiállításon látni fogjuk a grafikának azon ritkaságait, melyeket eddig az izlam oly feltve őrzött a gyaur hivataltan szeme elől. Ki tudja mennyi titkot fognak ezen reprodukciók az emberiség, a kultúra csecsemő koráról felfedni. Ezen elhatározás értékét csak növeli azon körülmény, hogy minden felhasználás nélkül spontán és akkor született meg, mikor az izlam halálosan megsebezve vajudik és görcsösen ragaszkodik az elmúlt idők nagy dicsőségéhez. Ki tudja, nem-e ezen vajudásnak köszönhetjük-e a konstantinápolyi szakkörök elhatározását, hogy megragadják az első alkalmat és bekapcsolódiak az európai kulturába. Légyen bárhogyan — Eppur si muove!

A Monotype feltalálójá meghalt. Lanston Tolbert, a Monotype egyes buktét üntő szedőgép feltalálójá, életének 69. évében Washingtonban meghalt. Tulajdonképen ügyvéd volt, de előszeretettel foglalkozott technikai kérdésekkel, melynek következményeként több gyakorlati értékű találmányt konstruált. O

a feltalálójá a többek között a számlógépnek, biztosítózárnak, hidraulikus felvonónak, szabályozható patkónak stb. Az általa konstruált s ma már széles körben használt szedőgéppel 1885-ben kezdett foglalkozni s két évvel később már szabadalmat kért reá, gyakorlatilag azonban csak 1892-ben került alkalmazásra. Néhány évvel ezelőtt tagjai megbénultak s azóta áldásos működésének vége szakadt.

Az afrikai könyvnyomtatásról igen érdekes tudósítást közöl egyik német szaklap. Baganda (Uganda) benszülőttei — ugy látszik — a legintelligensebbek és a legkönnyebben civilizálódók a négerék közt. Néhány esztendővel ezelőtt katolikus misszionáriusok jártak ott, akik ilyen meggyőződésre jutván, számbavették tanulmányosságukat. És az eredmény nem is maradt el. Bukalassában nemsokára nyomda keletkezett. A nyomdát természetesen pap vezette, ki állandóan bizonyos számú benszülőttel alkalmazott inasoként. Eleinte csak igen kezdetleges kézisaajtójuk volt, az is a legnyomoroságosabb fajtaból, mely inkább lepényűtőhöz hasonlított, mint sajtóhoz. De bármilyen primitív munkaeszközökkel

Bronzfestékek minden árnyalatban kaphatók az ezüstsztintól egészen a mély zöldesarany vagy vörösrésztől. Vannak gyárak, melyek e festékeket teljesen készen, nyomásra alkalmasan szállítják, míg mások megint bizonyos olaj-pótanyagot adnak a festék hozzákeveréséhez s viszont vannak oly gyárak, melyek külön bronzport s külön folyadékot küldenek, melyeket a festéktartóba tétel előtt kell egymással összekeverni. Miután a gyár által készen szállított bronzfestékeket nem szabad sokáig használatlanul hevertetni, mert elromlanak, ajánlatos csak olyan bronzfestékeket rendelni, amelyek a nyomás előtt utasítás szerint keverendők össze, mivel ezekkel szebb sikert tudunk elérni.

A bronzpor alá nyomandó festékek is különleges festékeknek tekintendők. A festékgyárak által erre a célra gyártott ugynevezett *mordant*-festékek a bronznak megfelelő árnyalatban kaphatók és különösen nagyfokú tapadó- és kötőképeségük miatt ajánlhatók. Ily festékek beszerzése csak akkor szükséges, ha a bronzozandó munka nagypéldányszámu.

Általában szokásos, hogy aranybronzhoz króm-sárga alányomást használnak. Ez hiba! A króm-sárga vegyi összetételében az aranybronzpornak ártalmas, mert megfeketíti. Ugy árnyalatilag, mint kémiailag jobb, ha Terra di Sienát sárgalakkal keverve használunk. Ezüsthöz szép világoskék alányomat szükséges; rézhez pedig megfelelő világos vörösesbarna. Minden bronzhoz megfelelő árnyalatu szín veendő. Ajánlatos minden bronz alá nyomandó festéket, miután egyszer bronzozás nélkül végignyomtuk, még egyszer nyomni és hogy a bronz lekötőképesége nagyobb legyen, a festékbe kevés kopállakot tenni, de csak annyit, hogy a tépődés (rupolás) ne álljon be. Oly bronzozandó felületek nyomásánál, amelyekre még egy másik szín lesz rányomva, ajánlatos úgy az alányomandó festékbe, mint a bronzporba bolognai krétát keverni.

A szatinfestékek régebben vannak használatban, mint a bronzfestékek s anyag tekintetében rokonságban állanak ezekkel, amennyiben ez nem egyéb, mint valamely bronzpor ügyes összekeverése másféle festékkel. Legtöbbnyire aluminiumbronzok, ritkábban ezüst-, arany-, réz- vagy másfajta bronzok kerülnek feldolgozásra. A szatinfestékek — melyek minden árnyalatban kaphatók — szelek, kellemes

hatást kölcsönöznek a nyomtatványnak. Egyik nagyon rossz tulajdonságuk, hogy tömődnek s emiatt a formát gyakran kell lemosatni. Használhatóságuk inkább a nyíltvágású diszitó-anyag, léniaiak és sima alapok nyomtatásánál érvényesül, míg autotípiák nyomtatására egyáltalán alkalmatlanok, sőt az próbéti szövegformáknak szalinfestékekkel való nyomtatása is nehézkes.

A leghasználhatóbb s a legkevesbé piszkító az aluminium bronz-keverékű szatinfesték, melyet a gépmester maga is előállíthat, ha ügyel arra, hogy az a festék, amelyhez a bronzpor kevertetik, lehetőleg áttetsző (lazur) festék s ne földfesték legyen, mivel a földfestékek amúgy is piszkítanak. Szatinféher, más néven ezüstfesték vagy aluminiumféher, különösen sötétebb színű borítékpapiroknál használható előnyomás gyanánt az általánosan ismert fedőféher helyett, mely tudvalevőleg igen nehezen dolgozható fel. A szatinfestékeknek a nyomásnál igen simulékonyoknak kell lenniök; ha a festék esetleg kemény, úgy középerős vagy inkább gyenge kencével keverendő. A jellegzetes szatinfény csak a száradás után áll be. A szatinfestékek a bronzfestékkel egy közös tulajdonsággal bírnak s az az, hogy minél nagyobb felszívóképeségű a papír, annál inkább áll be a jellegzetes fény. Egyebekben a szatinfestékek épp úgy kezelendők, mint minden más festék. Nyomás közben néha-néha néhány csepp terpentint kell a hengerekre szórni.

Fedőfestékek, mint már a nevük is jelzi, azzal a tulajdonsággal bírnak, hogy a papír színét vagy valami előzőleg nyomott színt a velük való átnyomás által tökéletesen átfedik.

Szárítóanyagoknak fedőfestékekbe való keverése lehetőleg kerülendő, amennyiben ezen festékek már amúgy is gyorsan száradnak. Természetesen e festékek nem egyszeri átnyomás által fedik az alattuk lévő színt, hanem sokszor csak négyszeri átnyomás után érjük el a kielégítő eredményt. A szárító-anyag kismértékbeni alkalmazása csak az esetben indokolt, ha a nyomandó példányszám kisebb s ha a formák egy napon belül vagy egy éjjeli időközönként lesznek egymásra nyomva. De ha a nyomandó példányszám nagyobb s egy napnál több idő áll a nyomtatvány első, második, harmadik és negyedik nyomása között, úgy helyén való a 2—3—4°-nyi

dolgoztak is, annyi bizonyos, hogy mégis szépszámu és hasznos termék került ki a kezeik közül. Nyomtattak ábécés-könyvet, kis nyelvtant, elemi földrajzt, számlant és más szükséges dolgokat. 1906-ban azlán nagyobb sajtóra tettek szert, mely Észak-afrikában már korábban működésben volt. Nem sok idő kellett hozzá, hogy ezt is ki nem elégítőnek találják, mert néhány hónap múlva már taposósajtójuk is volt. Ezzel persze többre is mentek. Legelsőbbed is imakönyvet nyomtattak rajta rungoro nyelven. Az első kiadást 2000 példányban nyomták, a másodikat már 3500-ban. Ezután 209 oldalas vallási elmélkedésekkel és ájtatoskodásokkal foglalkozó könyv következett, majd nyelvtan, ceremóniás könyv, valamint káték, olvasókönyvek, szent történetek és a többi. Később még nagyobb vállalkozásba fogtak. Latin-ruganda nyelvű szótárt készítettek, mely 600 kétfasábos oldalból állt és 1911 augusztusában hagyta el a sajtót. Időközben olyan szépen fejlődtek a viszonyok, hogy folyóirat kiadása vált szükségessé. Ez időtől fogva *Munno* (*Barátom*) címmel 16 oldal rendes szöveggel és 8 oldal vallásos textussal havi közlényt

adtak ki. Jellemző, hogy már a lap megjelenése előtt is 600 előfizetőt tudtak toborozni, ami a megjelenés után 1200-ra szaporodott, majd rövid idő múlva 2000 példányt nyomtattak. És a Föld nagy része ilyen barbár emberekkel van benépesítve. □

Uj orosz levélbélyegek. Január elsejétől kezdve az orosz birodalomban új levélbélyegeket hoztak forgalomba, amelyek különlegességüknel fogva a külföldön is érdeklődésre tarthatnak számot. A levélbélyegek ugyanis az orosz történelem nagy uralkodóit ábrázolják, kapcsolatosan valamely nevezetesebb történelmi eseménnyel. Mindenekelőtt a Romanow-ház első cárja következik, utána Nagy Péter, Nagy Katalin, I. Sándor, II. Sándor, III. Sándor és II. Miklós. A nagy művészi készütséget igénylő munkánál az elismert és legnagyobb orosz mesterek működtek közre s így érthető, ha az érdeklődés felül még értékes grafikai termékek is gazdagodott a világforgalom. □

A Newyork Times a közelmúltban ismét új hajlékba költözött, amely 13.000 négyzetméter területen épült, vagyis az új ház háromszor akkora helyet foglal el,

mint a régi. Azóta a Newyork Times gépein óránként 480.000 16 oldalas lapot lehet nyomtatni. Ha az öt nagy rotációs gép megindul, percenkint 20 kilométer hosszú újságpapírt nyomnak tele mind a két oldalal, ez óránként 1200 kilométert jelent. Harminchárom óra alatt tehát annyi tekercs papírt nyomtat, hogy azzal be lehetne keríteni az egész világot. A Newyork Times nyolc évvel ezelőtt 120.000 példányban jelent meg, ma 240.000 példányban nyomtatják.

A kínai Gutenberg. Hogy a kínaiak a könyvnyomtatást Gutenberg előtt fedezték fel, az kétséget kizáróan meg van állapítva. Ezzel szemben csak néhány évvel ezelőtt tudódott ki, vajjon a régi kínaiak ismerték-e a szétszedhető betűkkel való nyomtatást, avagy nem nyomtatták-e az ókínai betűket viaszablákra. Újabb kutatások egy XI. századbeli kínai szöveget hoztak napfényre, amelynek a fordítása így szól: „A boldogság korszakának közepe táján élt egy szövelbe öltözött kézműves, akinek Bi-sing volt a neve. Eleven táblákat csinált. Enyvezett agyagot használt és érmeszél-vékony-ságu írásjeleket metszett. Minden jel egy

sikjába való hatásos, szemnek tetszetős beállítását. Szinte büszkén mutathatunk rá, hogy ez az ujszerű és helyes szedésirányzat a magyar mesterszedők nagy részét hatalmába kerítette, ellentétben a külföld mesterszedőivel, akik bizony még most is szívesen építenek és kombinálnak s örömmel keresik a hatást a plasztikus — tehát a papír természetének meg nem felelő — megoldásokkal. Ennek igazolására elegendő rámutatnunk a hazai és külföldi szaklapok mellékleteire.

Míg a hazai szaklapok mellékleteinek szépségszavai ugyszólván kivétel nélkül az iparművészeti stílus elveinek többé-kevésbé megfelelőleg állítottak elő, addig a külföldi szaklapok mellékletei nagyobb részben oly példákat mutatnak be, melyeket megmosolygunk, kérdezvén: mi-ként lehet még ma is ilyeneket szedni? — De legyünk igazságosak: a külföldön vannak mesterszedők, akik a grafikusművészek munkáinak hatása alatt, azoktól és ezekből tanulva, pompásan tudnak dolgozni az iparművészeti irány elvei szerint s dicsérni kell őket azért, hogy az ezen irányynyal járó szabadsággal nem élnek vissza oly gyakran és olyan súlyosan, mint a hazai mesterszedő szakársak, akiknek egynéhánya a szabadságot a *szabadosság* szereti összetéveszteni. Számos példával tudnánk eme állításunkat igazolni, de jelen cikknek nem ez

lévén a tárgya, csupán a sorok végén alkalmazandó divizek következetes elhagyását és verzál betűknek kurrent betűkkel való helyettesítését (vezeték- és keresztneveknél!) említjük fel mint olyan kinövéseket, vadhajtásokat vagy észszerűtlenségeket, melyek az iparművészeti irány észszerűségével sehogy sem egyeztetők össze.

Visszatérve cikkünk eredeti tárgyára az iniciálék helyes alkalmazására első sorban meg kell állapítani, mikor szoktunk iniciálét használni.

Iniciálét eredetileg — már századokkal ezelőtt is — a könyvekben szokták alkalmazni fejezet-cimeknél, a fejezetek kezdetének jelzésére s hangsúlyozására s ezek az iniciálék díszesek, sokszor többszínű kivitelűek voltak. Alkalmazták még okiratoknál s ez esetben is színeztek, díszítették

azokat. Miután a mai iparművészeti irány nem egyéb a régi kézzel írott okmányok és könyvek tanulmányozása után leszűrt és megállapított elvek alkalmazásánál: mi is bátran vallhatjuk, hogy iniciálét akkor szabad alkalmazni, amikor azzal díszíteni vagy valamit feltüntetni akarunk.

Iniciálék alkalmazása ma meglehetősen elterjedt díszítési mód, amit kétségkívül az is igazol, hogy az öntödék a művészesebb betűfajokhoz mindjárt iniciálesorozatokat is tervezetnek, melyeknek be-

Példák „Az iniciálék helyes alkalmazásáról” című cikkünkhöz

KITÜNÖ CIPŐT
ÉSZITEK 13.50
ORONÁÉRT
OVÁCS JENŐ
OSSUTH-UTCA

1. példa

SZIVÁRVÁNY
KELMEFESTŐ
ÉS VEGETISZTITÓ
MÜINTÉZET

2. példa

SDEBRECENI
FŐISKOLAI
IFJUSÁG
AKK-KÖRE

3. példa

TEMESVÁRI
CIPŐGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSULAT
TEMESVÁR-BELVÁROS
FIÓKÜZLET: AULICH-UTCA 3

4. példa

7921 (8202) K-ra értékeli, míg künnlevő-segei 19.907 (24.698) K-ra rugnak. — A *Báró Eötvös József irodalmi és nyomdai* rt. 1912. évi zárszámadásában 568.132 K részvénytőke mellett 126.814 K veszteséget mutat ki, míg az előző évben 544.456 K alaptőke mellett 103.385 K veszteséget számoltak el. — A *Fővárosi nyomda, vonalzó és könyvkötő* rt. 1912. évi mérlegében a 100.000 K alaptőke mellett 5090 K tiszta nyereséget számol el az előző évi 10.382 K-val szemben. A mérlegbe 121.571 (119.984) K-val beállított berendezéssel szemben az értékcsökkenési tartalék 74.500 (72.000) K. — A *Pallas irodalmi és nyomdai* rt. az 1912. esztendőre 6% osztalékot fizet. — A *Rózsahegy-i faipar-nyag gyári* rt. 1912. évi bruttó jövedelme 66.334 K (1911-ben 147.826 K), amiből költségekre, kamatokra stb. 35.711 K-t, faanyagért 25.319 K-t fizettek ki, úgy hogy a tiszta nyereség az 500.000 K alaptőke mellett 35.711 K, szemben az 1911. évi 10.821 K-val. A vállalat két évig nem fizetett osztalékot. Az 1912. évi nyereségből 25 K = 10%₀ osztalék fizetését határozta el. — A *Molnár-féle nyomdai müintézet és szab.*

tróialzatgyár rt. 240.000 K alaptőke mellett 382.976 K forgalmat ért el az elmúlt esztendőben, tehát 70.000 K-val nagyobb az előző évinél. A vállalat tiszta nyeresége 26.101 K-t tesz ki, amelyből részvényenkint 24 K (6%₀) osztalékot fizet. — *Debrecen szab. kir. város könyvnyomdavidallatának* 1912. évi zárszámadása 236.577 K forgalmat mutat ki; az évi tiszta nyereség 42.161 K-ra rug. A fenti forgalomból magánosok részére készült 197.480 K értékű nyomtatvány, Debrecen város részére 35.462 K értékű nyomtatvány, ezenkívül még 3633 K értékben készitettek ingyenes nyomtatványt a városi tanács rendeletére.

HIVATALBÓL

Választmányi ülés 1913. évi március hó 28-án. Jelen vannak: elnök, pénztáros, I. és II. titkár, I. és II. gazda, továbbá 14 választmányi tag. Igazolva távol: II. alelnök, ellenőr. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja a mult havi ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesíté-

sére felkérnek Klein Ármin és Kizsol László. Elnök jelenti, hogy a kereskedelemügyi miniszterium szaktanfolyamunk támogatására az idén is ezer koronát utalványozott. A választmány a támogatást köszönettel fogadja s megbizza az elnökséget, hogy ezt a jelentés előtt is tolmácsolja a miniszter urnak. A tanonciskola ügyében a fővárosihoz intézett memorandum aláírását a választmány tudomásul veszi, épp úgy ama bejelentést is, hogy a tanfolyam anyagi és erkölcsi támogatása iránti kérvényünk a főváros tanácsához benyújtott. A választmány titkárt megbizsa, hogy a vidéki helyicsoportok tagjainak illetékére vonatkozó választmányi határozatot az évi jelentés kapcsán a közgyűlésnek is bejelentse. Több vidéki helyicsoport megalakításának előkészítéséről szóló titkári jelentés tudomásul vétetik. — Olvasztatik a főnökegyesület átirata, melyben tudatja, hogy a leipzig kiállítására való részvétel előkészítésére az iparkamara kebelében megalakított nagybizottságba elnökünket is megválasztotta. Tudomásul szolgál. Elnök bejelenti, hogy az anyagegyesület a Gutenberg-villa felavatására

szerzése ajánlatos, mivel az iniciáléval való disztis mindig sikerült, feltéve, hogy észszerűen használjuk.

A gyakorlati életben azonban sokszor olyan alkalmazási móddal találkozunk, amely egyáltalán nem nevezhető okszerűnek és helyesnek. E cikk keretében több olyan példát mutatok be, amelyeknél az iniciálék többé-kevésbé helyesen vagy helytelenül vannak alkalmazva. A hozzánk került levélpapírok, meghívók és hirdetésekéről vettük valamennyit s célul tűztük ki, hogy bebizonyítsuk, miszerint a keresetlen egyszerűséggel alkalmazott kezdőbetű mindenkor jó hatása és hogy az iniciálé kedvéért részakosan csoportosított sorok még akkor sem hatnak jól, ha az iniciálé egyébként dekoratív foltot képez.

Az 1. példa egy elég sűrűn látható kezdőbetű alkalmazási módot ábrázol. Az ilyen megoldásokra

alkalmas szöveg szedését a szakértés nagy örömmel oldják meg így s tagadhatatlan, hogy ezzel a hirdetés többé-kevésbé feltűnővé is tesz. Sajnos azonban sokan figyelmen kívül hagyják ama körülményt, hogy az ilyen megoldásokhoz nem minden betű alkalmas; például a C, E, F, K, L, O, P, T, V, W, Z betűket nem ajánlatos ilyenképen használni, mivel egyes sorok első betűi nem simulnak eléggé a hozzájuk tartozó kezdő betűhöz, sőt egyeseknél (mint a példán is látható) nagyon zavarólag hat a

nagy űr. Az ilyen megoldások tehát kerülendők s észszerű megoldással kell keresni a hatást; az 5. példa egyszerű szedésű ugyan, de mindenesetre jobb megoldásu, ha nem is valami különleges munka

Az iniciálékat — szerintünk — csak úgy szabad alkalmazni, hogy azoknak hovatartozandósága azonnal szembetűnjön, vagyis hogy az olvasó figyelmét az iniciálé azonnal arra a szóra irányítsa, amelyet

vele feltűnővé tenni akartunk. Ebből a szempontból helytelenek kell minősíteni a 3., 4., 17. és 21. példákat. A 4. példának egyébként legnagyobb hibája, hogy az iniciálékat léniából szedték olyan fáradsággal, amelylyel sehogy sincsen arányban az elért hatás. Az egész kép zavaros és sokkal kevesebb veszőséggel sokkal jobb hatás érhető el, amit legjobban a 8. példa szedésén figyelhetünk meg. A 3.

Példák „Az iniciálék helyes alkalmazásáról” című cikkünkhöz

KITÜNŐ **CZIPŐT**
készíték 13.50 koronáért!
KOVÁCS JENŐ
Hőmezővásárhely, Kossuth-utca 3

5. példa

LANDAU
LIDA
EGRI
BORPINCÉI

6. példa

STOMMER
ÁRMIN

7. példa

TEMESVÁRI
CIPŐGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
TEMESVÁR
BELVÁROS
FIÓKÜZLET
AULICH-UTCA
3. SZÁM

8. példa

példánál semmivel sincs megindokolva az iniciálé ilyenén való alkalmazása, valószínű, hogy szedő az S betű kedvéért követte el ezt a különleges megoldást, amely nem szép s nem logikus; ehhez hasonló megoldás csak akkor lenne helyes, ha az iniciálét a hozzátartozó szóval egy más színben nyomtatják, vagyis ha az iniciálé hovatartozandósága színbeli megkülönböztetés által tüntetett ki. A fentebb elmondottakból is következik, hogy az iniciálé természetesen alkalmazási módja az, ha a

körünket is meghívta s hogy a kört ez alkalommal pénztáros képviselte; tudomásul szolgál. — Titkár jelentése a fővárosi és vidéki tanfolyamaink befejezéséről tudomásul vétetik. — Titkár bemutatja a szakbizottság által kiírt pályázat feltételeit, melyeket a választmány jóváhagy. — Pénztáros rendes havi jelentése a pénztár állapotáról és tagsági forgalomról tudomásul szolgál. — Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekezteti.

Rendes évi közgyűlés 1913. évi március hó 31-én. Pollák Simon elnök üdvözlő a megjelent tagtársakat s a közgyűlést megnyitja. A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Révész Zsigmond és Romberger Tivadar szakértés választatnak meg. A titkár jelentést a közgyűlés nem ki-vánja felolvastatni s így elnök felhívja a titkárt, hogy az évi jelentés lezárása után hozott s a vidéki helyi csoportok rendelkezésére bocsátandó illetékhiányadra vonatkozó választmányi határozatot ismer-tesse. Titkár rámutat a Szakkörnek a vidéki tagokkal szemben való kötelezettsé-geire s vidéki tagoknál tapasztalható pon-tatlan illetékfizetésből származó bajokra,

amelyek lehetetlenné teszik, hogy körünk a vidéken nagyszabású működést ki-fejthessen, amit csak úgy vél a választ-mány elérni, ha a helyi csoportoknak mó-dot nyújtunk az önálló, de a központ fel-ügyelete alatt való működésre. A választ-mány nevében kéri a közgyűlés hozzá-járulását ama határozathoz, mely szerint a vidéki helyi csoportok április 1-től kezdve a központnak felküldeni, míg a be-folyó illeték ezenfelüli hányadával szabá-don rendelkezzenek, illetve ebből fedezik a kiállítások, tanfolyamok, előadások és pá-lyázatok költségeit. Kéri az évi jelentés tudomásul vételét. A jelentéshez Benkő D. Dezső szakértés szól s az illetékhat-ralékok szigorubb behajtását követeli s a jövő vezetéséget erélyes taggyűjtő agitáció megindításának szükségességére figyelmezteti, egyben megismétli a tavalyi közgyűlésen felhozott javaslatát a szer-kesztő véglegesítésére nézve. Elnök vála-szolván a felszólalásra, utal a pénztári adatokra, melyekből látható, hogy a hát-ralék csupán a vidéki tagoknál tapasztalható s jelzi, hogy annak eltüntetését

célozza a választmányának a titkár által előadott határozata; a szerkesztő végle-gesítését pedig időszerűtlennek tartja s azt csak akkor véli keresztülvihetőnek, ha őt a nyomdai munkától teljesen függetlenít-heljük. Ezek után a közgyűlés az évi jelentést s az abban foglalt javaslatokat egyhangulag elfogadja. — Elnök tárgyalás alá bocsátja a pénztáros évi jelentését, melyet a közgyűlés — felolvasztatás mellő-zésével, hozzászólás nélkül — elfogad. A közgyűlés szavazatszedőkül Deutch-länder Lázár, Schäffer Mór, Révész Zsig-mond és Kopeckzy Sebő szakértésakat választja meg. — Elnök elrendeli a sza-vazást, aminek megtörténte után jelenti, hogy indítvány egyáltalán nem küldetett be s mivel sürgösségi indítványa sincs senkinek, megköszöni a tagtársak türel-mét s a közgyűlést bezárja.

Pénztári kimutatás 1913. évi február haváról. Bevétel: Athozat a mult hórol 1071.88K. Tíz darab hitelszövetkezeti rész-jegy (á 10 K) 100— K. Gutenberg szobor-alap 1201.47 K. Ács Mihály-alap 500— K. Tanonc-példányokért 6— K. Tagsági járú-lékokból: Államnyomda 7.80, A Nap 14—,

kezdőbetű alsó vonala egy vonalban áll a hozzávaló szó betűinek alsó vonalával. Az ilyen alkalmazási módnak minden betű megfelel, amint ezt a 8., 12., 13. példákön is láthatjuk. A modernebb betűfajokhoz készített külön iniciálsorozatokban sokszor olyan megoldású kezdőbetűkkel (lásd a 2., 7., 10., 15., 21. és 22. példákön a kezdőbetűket) is találkozunk, melyek a fent említett természetes módnál nem alkalmazhatók.

Különböztetjük el elképzelhetjük, milyen képet kapnánk, ha pl. a 15. példán látható *F* iniciálét csak a legelső sorhoz alkalmaznánk; ezokvetlenül esetlen volna, mert kis képű betűk mellől bántóan emelkedne magasba a betű felső része; (nagyobb képű betűkhöz nem is használható, mivel vonalai magassághoz képest nagyon vékonyak).

Ilyen betűk a sor felső részében egy vonalban elhelyezhetők ugyan, de ez esetben inkább a 15. példát, mint a 10. példát legyen mérvadó, vagyis az iniciálé alá sorok helyezendők el. A 2., 7., 21. és 22. példákön látható kezdőbetűket nagyon sokszor alkalmazzák úgy, hogy az alsó részét állítják vonalba a sorral (21. példát). Ez pedig helytelen, mivel e betűknek rajza is olyan, hogy kizárja az ilyen alkalmazást. Az *S* betűnek helyesebb alkalmazási módja a 2. példát szerinti, de leghelyesebb a 7. példán látható megoldás; a *J* betű viszont csak

a 22. példát szerinti módon van helyesen használva. A 11. példán látható alkalmazási mód nem mondható szépnek, mert a szabadon lebegő iniciálé nemcsak hogy megbontja a sorfoltnak egységét, de szinte különválnak a soroktól. Ez minden kezdőbetűre vonatkozik s természetüleg áll az, hogy az iniciálék alá is szükséges sorokat helyezni (13. és 14. példát) épp úgy, mint könyvszedésnél, amelynél az iniciálék helyes elhelyezését hasonló szabályok írják körül.

Gyakran kerül hozzánk oly nyomtatvány, amelynek sorait iniciáléval kombinálták s ennek különleges — legtöbbször erőszakolt — elhelyezésével keresték a hatást. Ily megoldásokat láthatunk a 4., 6., 12. és 16. példákön. A 4. példáról már volt szó és most csupán szembe állítjuk vele a 12. példát, mely iniciálék elhelyezése tekintetében nagyon hasonló.

Bizonyos, hogy a 12. példát a helyesebb, mert ez szinte természetesen alakult így, ellentétben a 4-sel, mely az erőszakosság nyomait is magán viseli. Ez az erőszakoltság azonban korántsem oly nagymérvű, mint a 6. és 16. példákön bemutatott megoldásoké. Ezeknek szedői alighanem maguk is felvetették a kérdést, vajon érdemes volt-e oly sok időt áldozni a betűk kireszelésére, amikor a hatás egyáltalán nem lehet kielégítő. Az ilyen időtrábló szedéstől óvakodnunk kell, nemcsak mert esztétikai szem-

Példák „Az iniciálék helyes alkalmazásáról“ című cikkünkhöz

T
NAGY TÁNCSTÉLY

9. példát

PICK MÓR
SZÁLLITÁSI
VÁLLALKOZÓ

10. példát

O
ORSZÁGOS
HIRDETÉSI
VÁLLALAT
BUDAPEST
RIGÓ-U. 45

11. példát

W
WEISS MANÓ ÉS TÁRSAI
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 3
TELEFON-SZÁM 32-70

12. példát

A
ANGOL-OSZTRÁK
BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPESTEN

13. példát

P
PORCESS EDE
FÉRFI SZABÓ
KECSKEMÉTEN

14. példát

Apostol 5'—, Athenaeum 5'60, Attila-nyomda 2'40, Bagó-nyomda 1'80, Baptisták 2'—, Barcza-nyomda 1'60, Bíró és Schwarcz 3'80, Breier-nyomda 2'—, Brózsza Ottó 1'60, Budapesti Hírlap 17'80, Budapesti lapvállalat 1'60, Buschmann Ferenc 13'60, Corvinus-nyomda 1'20, Egyetemi nyomda 6'40, Egyleti tisztviselők 14'80, Elek-nyomda 1'60, Az Élet-nyomda 16'80, Engel S. Zs. 2'—, Európa 5'40, Fővárosi nyomda 2'60, Franklin 63'80, Franklin-fiók 8'40, Fráter és Társa 3'40, Független Magyarország 7'20, Fischer és Mika 3'20, Galitzenstein-nyomda 10'—, Garai 3'20, Globus 10'20, Grafikai intézet 4'80, Grünhut és Steiner 1'60, Hazai hírlapkiadó 4'—, Hamburger és Birkholz 8'—, Hedvig Imre 1'60, Hedvig Sándor 3'—, Heisler és Közöl —80, Heller K. és Társa 1'20, Hornyánszky 18'—, Hungária 5'60, Jókai 2'20, Kánitz —60, Károlyi György 4'80, Krausz és Társa 1'40, Kereskedelmi 2'40, Kellner A. 3'—, Kellner E. 9'20, Kertész 1'60, Korvin Testvérek 14'20, Központi 1'60, Községi nyomda 4'—, Kurcz és Fejér 3'40, Légrády 20'80, Löbl D. és Fia 9'80, Löbl Mór-nyomda 3'80, Magyar

fénynyomda 2'20, Magyar könyvnyomda részvénytársaság 8'40, Markovits és Garai 1'60, Márkus Samu 4'80, May-nyomda 3'20, Minerva 3'20, Mezei 4'20, Muskát Miksa 2'60, Neuwald 5'40, Nyugat 8'80, Otthon-nyomda 2'40, Palatinus 2'20, Pallas 41'40, Pannónia 1'60, Pápai Ernő 9'60, Pátria-nyomda 16'20, Pester Lloyd 6'40, Pesti könyvnyomda részv.-társaság 28'20, Pesti Napló és Világ 8'20, Phöbus-nyomda 1'60, Poporul Román 3'—, Posner K. L. és fia 17'—, Radó Izor 4'80, Rigler J. Ede 5'80, Roth József 2'40, Rovó Aladár 2'80, Rózsa K. és neje 2'40, Rusznyák és Türk 1'60, Stephaneum 26'40, Székesfővárosi háziny. 35'—, Schmidl Sándor 2'40, Schmidl és Mannheim 2'—, Springer 1'60, Stúdió-nyomda 5'20, Thália 15'40, Tolnai 20'60, Unio-nyomda 2'60, Uránia-nyomda 5'60, Várnai-nyomda 4'80, Világosság 45'20, Weisz Adolf 1'60, Weisz Márton 3'60, Wodianer Fülöp és Fiai 25'60 K. — Vidékről: Szeged 17'80, Szekszárd 29'20, Lugos 6'40, Békéscsaba 4'60, Szolnok 5'60, Keszthely 9'60, Nyitra 3'20, Mezőtúr 5'60, Nyiregyháza 11'20, Dés 4'80, Székesfehérvár 8'40, Turóc-

szentmárton 10'80, Pécs 15'60, Temesvár 30'—, Selmecbánya 4'—, Sopron 5'60, Ungvár 9'80, Kassa 11'40, Arad 43'40, Veszprém 8'80, Győr 15'—, Sátoraljaújhely 16'—, Kispeszt 2'—, Marosvásárhely 21'80, Rózsashegy 1'60, Pápa 3'20 K. Összesen 305'40 K. — Egyesektől befolyt: 72'80 K. Főösszeg 1203'— K. — Kiadás: Nyomdaszámlára 500'— K. Szerkesztő fizetése és hird. jutalék 250'— K. Mellékletekre és klisékre 204'96 K. Szaktanfolyamra 90'27 K. Pályadíj és iparművészeti társulati tagdíj 25'— K. 1000 darab alapszabály 75'— K. Január havi Grafikai Szemle expedálása 62'44 K. Adminisztráció és portó helyben és vidéken 14'98 K. Összesen 1222'65 K. — Készpénz e hó végén 1058'23 K. Tíz drb hitelszövetkezeti részj. (à 10 K.) 100'— K. Gutenberg-szoboralap 1201'47 K. Ács M. alap 500'— K. Összesen 4082'35 K.

Tagsági forgalom 1913 február hóban. *Beltétek a Körbe:* Raffai János (Apostol), Krausz Ferenc (Athenaeum), Kozma Lajos (Bagó), Klein Leó (Bíró és Schwarcz), Hajdu Imre, Mayer Gyula (Buschmann utóda), Singer Sándor (Goldberger), Fried

pontból határozottan hibásak, hanem üzleti szempontból sem észszerű 3—4-soros egyszerű levélfejek szedésére órákat pazarolni.

A 9. példát egy meghívón láttam; az e sorok között reprodukált példa azonban ugy képzelandó el, hogy e sor felett és alatt verzálisokból szedett sorok helyeztetek el, tehát e sor inkább az utána következő szöveg címéül tekinthető, mint a megelőző

szöveg folytatásának. Tanultság lehet ez a példa arra, miszerint a tömör szövegfeltöltés közepebeneékeljünk bele egy iniciálés sort, mivel ez nem szép. Vannak azonban ilyen esetek, amikor a kezdő betűt inkább azért alkalmazzuk, hogy a fősor megfelelő szélességre szedhessük és elkerülhessük a betűk közötti nagy beosztást (ritkítást).

Ily esetekben azonban tartuk szem előtt, hogy az iniciálés nem lehet 6—8 pontnál magasabb a sor többi betűinél, mert csak aránytalanná tesszük a fősor feletti és alatti beosztást és ezáltal megbontjuk a szöveg föltjának egységességét.

A 18., 19. és 20. példák léniaíkból szedett negatív betűket ábrázolnak, amelyeket hirdetéseknel sokszor használnak. Sajnos, hogy nem minden betű szedhető ki egyszerű léniaíkból és így ha olyan szedhető negatív betűket akarunk sürűbben alkalmazni, szűk-séges, hogy ehhez alkalmas s e célra gyártott lénia-

anyagot vagy betűket szerezzünk be. E példák csak annak illusztrálására szolgáljanak, hogy ilyen negatív betűk hatásukat veszítik, ha a betűk fehér képét nem foglalja körül kellő erősségű sötét háttér és hogy helytelen dolog az ilyen betűket felesleges módon díszíteni.

A most elősorolt iniciálés alkalmazási módokkal azonban koránt sincs kimerítve e tárgy; nagyon

bő fejtegetésre volna szükség, ha eme tárggyal valamennyire kimerítőleg óhajtánánk foglalkozni.

E soroknak csak az volt a célja, hogy rámutassunk egy pár olyan példára, amelyeken az iniciálés helytelenül alkalmazva.

A helyesnek kitüntetett példák csupán az iniciálés természetes beállítását ábrázolják s ha ezekután kisebb lesz az olyan sajtótermékek száma, amelyeken az iniciálés alkal-

mazási módja kifogás alá esik, akkor nem végeztünk haszontalan munkát.

Arról, hogy iniciálés alkalmazásával beáll annak a szüksége, miszerint a szedés csoportosítását az iniciálés beállításától tegyük függővé és hogy oly esetekben, amikor az iniciálés nagysága ennek a papír síkjába való helyes beállítását megköveteli: a többi soroknak az iniciálés helyzetéhez kell alkalmazkodni, erről csak külön cikk keretében lehet értekezni s ezt majd későbbre hagyjuk.

A. B. C.

Példák „Az iniciálés helyes alkalmazásáról“ című cikkünkhöz

<p>FRIEDMANN KÁLMÁN URISZABÓ BUDAPEST VI. TERÉZ-KÖRUT 38</p> <p>15. példa</p>	 <p>18. példa</p>	<p>MŰKÖSZÖRŰS JENEY ERNŐ BALASSAGYARMAT HONVÉD-TÉR 30. SZ.</p> <p>21. példa</p>
<p>CSIZMADIA EMIL ASZTALOS MESTER</p> <p>16. példa</p>	 <p>19. példa</p>	<p>JENEY ERNŐ MŰKÖSZÖRŰS BALASSAGYARMAT HONVÉD-TÉR 30. SZÁM</p> <p>22. példa</p>
<p>ANGOL-OSZTRÁK BIZTOSÍTÓ RT. BUDAPESTEN</p> <p>17. példa</p>	 <p>20. példa</p>	

József (egyleti tisztv.), Sugár Mihály (Fővárosi), Podlócz János (Fráter és Társa), Deutsch Rezső, Winkler István (Franklinfiók), Anhalt Adolf, Blumschein Ignác, Braun Imre, Fuchs Rezső, Grünberger Mór, Pollák Arnold, Princz Miksa, Strausz János, Tóth Ferenc I., Zák Márton (Független Magyarország), Klein Rudolf (Hollen Magyarország), Braun Adolf, Steiner Samu (Korvin), Halász Béla (Mezei), Goldfinger Armin (Magyar könyvnyomda rt.), Polgár Izidor, Szalai Lipót (Pallas), V. Dlhos János (Pápai), Hoffmann Soma (Pesti könyvnyomda rt.), Arm Jakab, Berger Zsigmond, Blaha Lajos, Enzelmüller János, Freier Sándor, Gajárszky Ödön, Gelléri Adolf, Mágner Aladár, Schulhof Dávid, Sebők József, Stern Lipmann (Pesti Napló és Világ), Höflinger Ede (Rózsa K. és neje), Mühl Frigyes, Szedmik István (Thália), Winkler Lipót (Világosság), Bellák Árpád, Bujtor László (Wodianer), Hans Antal, Konczek Ferenc, László József, Pitariu János (Arad), Avarffy József (Békéscsaba), Gazsó István (Gyöngyös), Nagy Mihály (Győr), Virágh József (Kassa), Ripper Rezső, Szedleczky

Sándor (Nyiregyháza), Schöberl Ágost (Sopron), Palatinus János (Szeged), Csokonay Gusztáv, Jeskó József, Lukenich Károly, Molnár Jenő, Prónay Károly, Rommer Ferenc (Székesfehérvár), Galbert József, helyicsoport (Szombathely). Hátralek miatt törölve 48 tag, meghalt lovag Falk Zsigmond, Alpár Sándor, Altdorfer Ottó. A hó végén 10 tiszteletbeli, 1660 rendes, összesen 1670 tag.

Leipzig. 1913 április hó 12-ig befolyt: Geistlinger Ferenc 40—, Drab Sándor 32—, Szilágyi József 22—, Tálasi Miklós 22—, Marmorstein Izidor 51—, Biró Miklós 44—, Tóth Gusztáv 17—, Herzog Salamon 33—, Mészáros Gyula 22—, Kún Kornél 32—, Szende Lajos 20—, Fürst Vilmos 18—, Wanko Vilmos 80—, Orbán Ferenc 22—, Szedner József 22—, Ujváry János 22—, Stefáni József 30—, Mittelmann Izidor 44—, Balogh József 22—, Gaal Péter 7—, Rozsondai Béla 33 50, Varga Imre 18—, Feleky Géza 27—, Schöck Károly 44—, Androviczky Imre 22—, Tóth Sándor 22—, Szeleczky Vilmos 44—, Rames Jaroszlav 44—, Fucker József 42—, Richter Márton 42—, Hörbe

Konrad 26—, Kun Mihály 9—, Gondos Ignác 92 98, Riczko Sándor 42—, Becz Lajos 3—, Schmuckler Lipót 22—, Nyul Dezső 36—, Halmi Sándor 33—, Deák József 42—, Bálint Ödön 22—, Karabás István 2—, Tolnai Lajos 19—, Zsitvay Lajos 13 50 kor., összesen 1302 98 kor., mely az Általános Fogyasztási Szövetkezetnél van gyümölcsözöleg elhelyezve.

A Magyarországi könyvnyomdások és rokon szakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Főmunkatárs: Gondos Ignác. — Világosság könyvnyomda rt. Budapest, VIII. ker., Conti-utca 4. sz.

HIRDETÉSEK

BENZOLT

Benzin helyett használható, de olcsóbb!! Nagy mennyiségben kedvezményes áron szállítja: Schwarcz József és Társa cég Budapest, V. kerület, Váci-körut 53. szám

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége
szólítsa fel a
József 11-91
telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papírlémezvágóollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24–26. szám

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Mesterszedő-szaktársaink
figyelmébe ajánljuk pályázatunkat,

melyet a „Grafikai Szemle“ szövegoldalainak szedés-elrendezésbeli megoldására irtunk ki. A részletes pályázati feltételek lapunk múlt havi füzetének 66. oldalán olvashatók; ajánljuk azonban, hogy a pályázni szándékozó szaktársak lapunk főmunkatársától Gondos Ignác szaktárstól (Bajnok-u. 14) bővebb felvilágosítást kérjenek

Beküldési határidő: szept. 30

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkhől nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

A Kereskedelmi Nyomda Részvénytársaság munkafelvételi osztálya Fiumében tisztviselőt keres.

A német nyelv perfekt tudása és némi szakértelem megkívántatik. Aki a horvát vagy olasz nyelvet bírja, előnyben részesül.

Ajánlatok az eddigi működés ideje és igények megjelölésével fenti címre kéretnek.

Csodálatosan egyszerű módon öntheti meg minden nyomdász

hiányzó betűit, körzeteit, ha egy eredeti amerikai gyártmányu Taylor-féle

betűöntő- készüléket vesz

Óriási haszon, fényes eredmények. Az egész berendezés 160— K bérmentve.

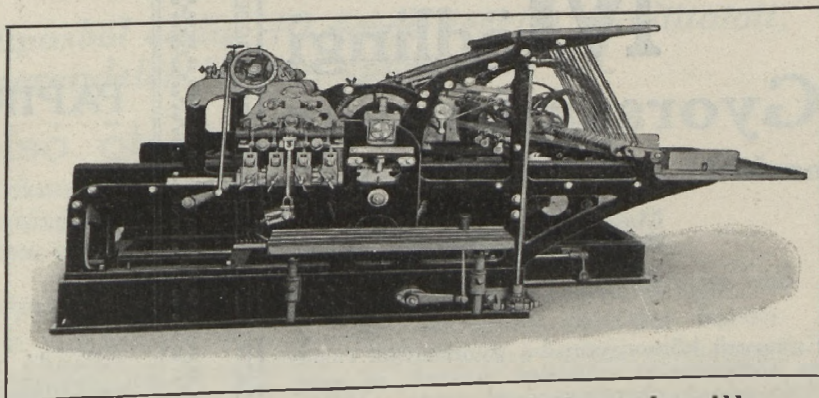

Kizárólagos elárúsító Ausztria-Magyarország részére :

Autopress részvénytársaság
Budapest, V. kerület, Váci-út 6. szám.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomó gyors-sajtók két- és négy-pályás görgő-járáttal. Kromótipiai gyors-sajtók rövidített ívkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyors-sajtók előlkirakóval. Könyvnyomdai gyors-sajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállit teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

**Tanzer Miksa grafikai szaküzlet, Budapest,
VII, Akácfa-utca 50. sz. Telefon 13—70**
Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48.SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FÍOK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjárattal. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivétel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

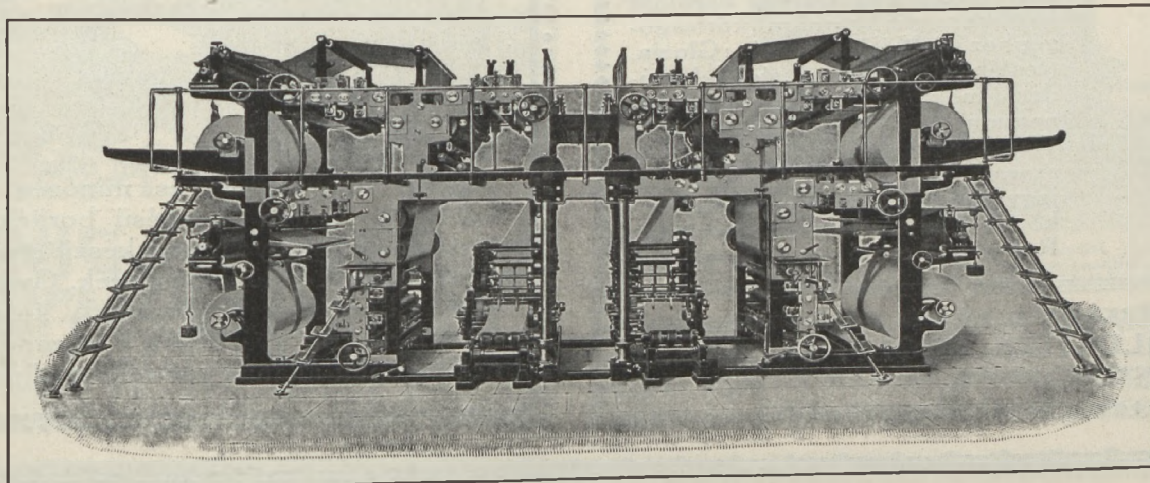
CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kivánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirdetések nyomtatására és hajtogatására.

Ezen körforgógép-típusból eddig 40 darab részint szállított, részint megrendelés folytán építés alatt áll.

Az utolsó öt év alatt 100 darab
négy- és kétekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállított, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmúlhatatlan teljesítőképesség!

Mindenféle körforgógépek gyártása újság-, illusztráció-, mű-, jegy- és hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei berendezések. Komplet gyorsöntőgépek Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képvisele Magyarországon és Ausztriában részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

BERLINI KÖ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Atnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

A legtökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe marattott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

MŰVÉSZI KIVITELŰ RAJZOK ÉS

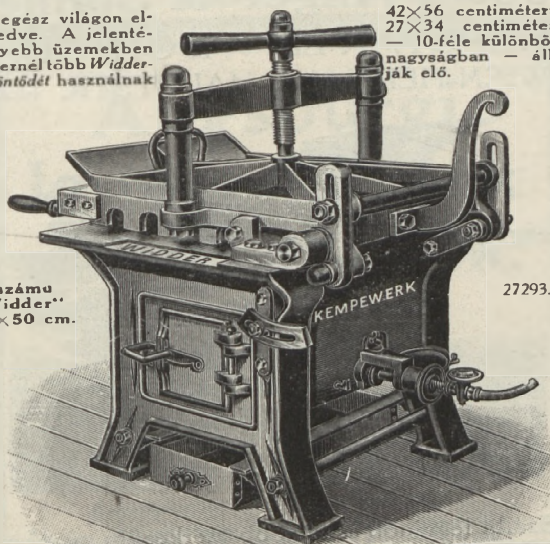
KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

„Widder“ tömöntőde

Az egész világon el-
terjedve. A jelenté-
kenyebb üzemekben
2 ezernél több Widder-
tömöntődét használnak

42×56 centimétertől
27×34 centiméterig
— 10-féle különböző
nagyságban — állít-
ják elő.

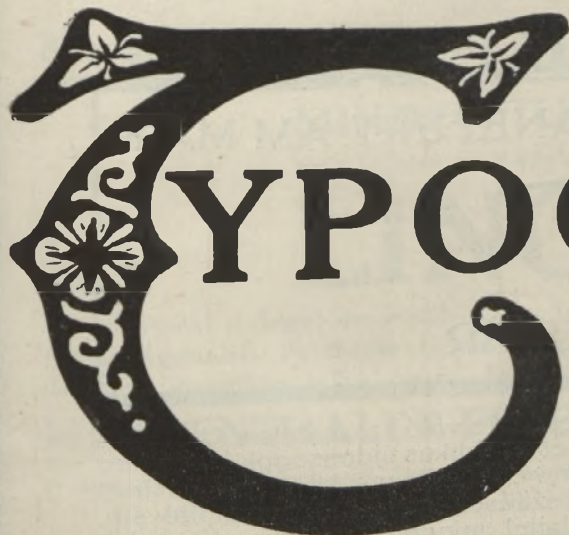
3. számú
„Widder“
37×50 cm.

27293.

Legújabb típus: C-Widder, 35×45 cm-nyi öntőfelülettel, tüzhely- és
öntőszerkezettel, záró- és cíccerős öntőkerettel, öntőkanállal 264 M.
Gyalupad fűrészel 80 M. Egyéb szerelvények 84/50 M Nürnbergből

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai
gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok.
Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet,
Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

Az egyszerű, áttekinthető szerkezet,
a rendkívül szilárdalkatrészek, vala-
mint a kitűnő soröntés biztosította a

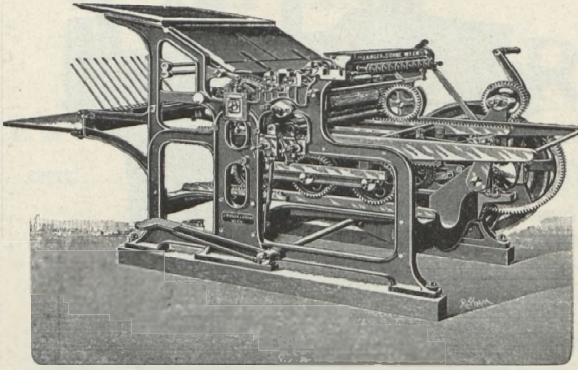
YPOGRAPH

szedőgépnek igen nagy elterjedését.
Az önműködő osztószerkezet ezt a
sorszedő és öntőgépet sokkal jöve-
delmezőbbé teszi, mint ahogy már
eddig volt.

Typograph G.m. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87
b. H. Huttenstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

Josef Anger & Söhne
GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papirgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CINKOGRAFIAI
& MŰINTÉZET &
KOBLINGER
GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

STEMPEL D.
BETÜÖNTÖDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthal'ski szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-plasztika. Vésnökintézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott betűkből, iniciais, körzetek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb. Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez.

Költségajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

**MASCHINENFABRIK
AUGSBURG-NÜRNBERG &**

Augsburgi körforgógépek és gyorsajtók.

Kitűnő előnyük legegyszerűbb alkotás,
legnagyobb gyorsaság és kiváló biz-
tonság. — Eddig szállított mennyiség
10300 db körforgógép és gyorsajtó.

Képviselő Ausztria-Magyarországra részére

**Josef POLACSEK, Wien,
IV. kerület, Belvederegasse 3. sz.**

BND

WOLFFER

MOR

BUDAPEST VII. KER

NYUGADY-UTCA 32

KÜISEGYÁR

TELEFON JOZSEF

552. ALAPITVA 1863

Mergenthaler Setzmaschinen-Fabrik G. m. b. H. Berlin, N. 4.

MINDEN TUDAKOZÓDÁSRA

az a felelet és a szakemberek bizonyítják, hogy a

LINOTYPE

szedőgépek a legelőnyösebbek és teljesítő képességük minden szedésnél a leg-
gazdaságosabb. A 8-féle típus nagy választéka és a folytonos ujitások, javítások
minden üzemhez alkalmassá teszik a Linotype-szedőgépet. — Mivel pedig a

MERGENTHALER-FÉLE KOMPLETT-BETÜÖNTŐGÉP

a Linotype matricáival teljesen azonos kéziszedéshez való betűket önt, minden
jó szakférfi csak Linotype-szedőgépet rendel.

Vezérképviselő: Ausztria-Magyarország és az összes Balkán államok részére:

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

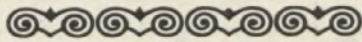
Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37

Távírási cím: Geel Wien Fiókok: Budapest, Prága

MAGYARORSZAGON KÉPVISELI: KRAMMER

LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSÉNél

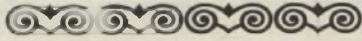

Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest, IX. ker., Márton-utca 19
Telefon: József 6-35

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

HERMANECI
PAPIRGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI. GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZÍNES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

SÁR, ZELINKA ÉS TÁRSA

Budapest, X. kerület,
Halom-utca 12. szám
Telefon József 1900

Vesz mindennemű papirhulladékot papirgyártási célra. Szállit
mosott és fertőtlenített géptisztító rongyot előnyös árban!

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetű könyv- és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNYIA-GYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetszés, rézlénia-gyár, véanöki intézet, szerszámgyár

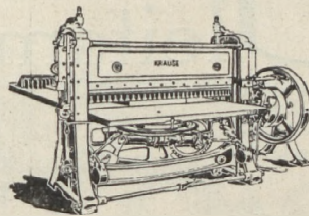
Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarorsz. képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VIII, JÓZSEF-KÖRUT 9
TELEFONSZÁM 130-31

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

KRAUSE

Szabadalmazott gyorsvágógép

15 év óta

a gyakorlatban kitűnően bevált, versenynélküli előnyei: a rendkívül fokozott préselés minden igénynek megfelel; a csigáját a golyócsapágyának szaladva megakadályozza a gyors kopást. A világ minden részébe szállított 800 vágógép kizárólag csak elismeréseket aratott

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviselet: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete,
Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmarratású kliséket a legszebb kivitelben. Házonkívüli felvételeket, úgymint építmények, gépek, tájképek, festmények és iparművészeti tárgyakról a legjutányosabb árak mellett.

TELEFON 679

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betűöntődéje
és rézlénia gyára; Berlin SW 48

Gleitsmann

Brüsszeli világkiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világkiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-hoz PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviselei: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

DR. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTOTT
1864

TELEFON SZ.
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELBEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-ÉSEM
FÖLVÉTELEKET

GLAFISZTEREK
IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULYOK, ÉPÜLE-
TEK ÉS BELSŐ BE-
RENDEZÉSEKHEZ

ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

YÖNN ELSŐRANGU
KJTÜNTETÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRUT SAROK

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE • BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 • TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHÉ GIESSEREI • RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH • NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG • ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET • ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBE, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

Kevesen hiszik el azt, hogy a tudás a mai nap már sok és

biztos·pénzt·jelent

Pedig nap-nap után mi is láthatjuk, hogy a törekvő, szorgalmasabb szaktársaink épen tudásuk és ügyességük révén biztosítanak maguknak sokkal jobb egzisztenciát, amely nem is olyan bizonytalan, mint a gyengébb szaktársaké, mert ezeket a főnökök is kénytelenek megbecsülni. Meghozza Önnek is e fényes eredményt

a·Grafikai·Szemle

magyar nyomdászati szakköz-
löny, ha kedvvel lapozgatja!

Tervezte: Rácz Béla

ÉKSZEREK

ARANY ÉS EZÜST
ÉKSZEREK, EGY-
HÁZI ÉKSZEREK
KÉSZÍTÉSE IPAR-
MŰVÉSZEK ERE-
DETITERVEIUTAN
GYŰRŰK, DERÉK-
ÉS NYAKLÁNCOK,
MELLTŰK ÉS KAR-
KÖTŐK, VALAMINT
ÓRÁK GYÁRTÁSA
KÜLÖNFÉLE KIVI-
TELÜEVŐESZKÖZ,
SÖRÖS, BOROS ÉS
LIKÖRÖS KÉSZLE-
TEK, KANCSÓK ÉS
EMLÉK-TÁRGYAK
NAGY RAKTÁRAI

FALUSI ÉS BENEDEK
ARAD, GÖRÖG-UTCA 12

“RÓZSA” NAGY MŰVIRÁG-GYÁR ÉS ÉLŐVIRÁG-ÁRUHÁZ

ÜZLET:
MÁTYÁS-TÉR
15. SZ. ALATT

AZ 1910. ÉVI
BUDAPESTI
KERTESZETI
KIALLITÁSI
JURYÁLTAL
EZÜSTEREM
S OKLEVEL-
LEL DUAZVA

ÜZLETI
TELEFON 131

TELEP:
DINER-UTCA
5. SZ. ALATT

TELEP-
TELEFON 121

PESTI·KELEMEN·ÉS·HENRIK

ANTIQUARIUM, PAPIR-,
IRÓSZER-, ZENEMŰ- ÉS
KÖNYVKERESKEDÉSE**

KOLOZSVÁR, KOSSUTH
LAJOS-UTCZA 29. SZÁM
TELEFON-SZÁM: 29-82

Felhívás a Szaktársakhoz!

GUTENBERG

Jánosnak, a könyvnyomtatás feltalálójának 300 éves évfordulója alkalmából szülővárosa, Mainz, igen szép díszes albumot adott ki, a melyet magyar nyelven hasonló kivitelben akar kiadni ez évben a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszaktárművelők Szakköre. Bővebb felvilágosítást és előfizetési gyűjtőívet készséggel küld a Kőr titkára, Budapest VIII, ker. Conti-utca 4 szám Világosság könyvnyomda rt.

Ára kötve
10 korona

ELSŐ ERDÉLYI DISZITŐ ÉS LAKÁSBERENDEZŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

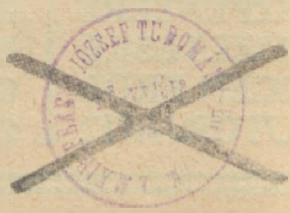
AJÁNlja KÉSZPÉNZÉRT
ÉS RÉSZLETFIZETÉSRE
MODERN ÉS IGEN ERŐS
KIVITELŰ BUTORJAIT!

ÜZLET: KOLOZSVÁR III
UNIO-UTCA 15-17. SZÁM
GYÁR: FADRUSZ-UTCA
25. SZÁM. TELEFON 210

Tervezte Inováti János

SCHWIEMMER ANDOR
NAGY KERESKEDELMI MŰKERTÉSZETE
KOLOZSVÁR, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR ÉS
UNIO-UTCA SAROK. TELEFON-SZÁM 35

1912. ÉVI
KÖNYVTÁRSZÁM
KÖNYVTÁRSZÁM

HWEIMMER & ANDOR
KÖNYVTÁRSZÁM
KÖNYVTÁRSZÁM

BARTHA-MIHÁLY-MŰASZTALOS

KÉSZIT MODERN IRODA- ÉS
LAKBERENDEZÉST, KONY-
HABUTOR STB. SZÁLLÍTÁS
A LEGSZEBB KIVITELBEN

FŐÜZLET ÉS GYÁRTELEP
BUDAPESTEN
FERENCZ JÓZSEF-TÉR 6

SPECIÁLITÁSA PORTÁL- ÉS
BOLTBERENDEZÉS, EGÉSZ
ÉPÜLETMUNKÁK KÉSZÍTÉSE
A LEGOLCSÓBB ÁRAKÉRT

FIÓKÜZLET ÉS RAKTÁR
SZENTENDRE
KOSSUTH LAJOS-UTCA 1

MAGYARORSZÁG EZIDŐSZERINT LEGGAZDAGABBAN FELSZERELT ASZLALOS-
ÁRU ÉS BUTORGYÁRA / FIÓKÜZLETEK PÁRIS LONDON / ALAPITVA 1872-BEN

CSABAI BANK ÉS PÉNZVÁLTÓHÁZ

mindennemű pénzműveletek végrehajtása. Parcellázás, ház-
építés, telek és házadási iroda, kölcsönző intézet, mely
hitelképes egyéneknek a legrövidebb idő alatt kölcsönt
nyújt, közvetít a legelőnyösebb feltételek mellett. Idegen
pénznemek, valamint arany és ezüstművek beváltása napi
árfolyam szerint. Zálogkölcsön intézet. Financiroz ipar-
és kereskedelmi stb. vállalatokat. A magyar királyi sza-
badalmazott sorsjegyek és értékpapírok főclárusító helye

CSABA, FÓTHI
LÁSZLÓ-TÉR 1

ALAPTŐKE 20 MILLIÓ KORONA

PANNONIA-NYOMDA	KÉSZIT MINDEN-
	NEMŰ NYOMTAT-
SZOLNOK	VÁNYOKAT U. M.
DAMJANICH-UTCA 12	FOLYÓIRATOKAT,
	MŰVEKET ÉS NAPI
	LAPOKAT, HIVA-
	TALOS ÉS ÜZLETI
	NYOMTATVÁNYO-
	KAT A LEGSZEBB
	ÉS A LEGOLCSÓBB
	KIVITELBEN

Tervezte Inovács János

HARD I. MADÁRKERESKEDŐ

KOLOZSVÁR, ARADI-UTCA 8

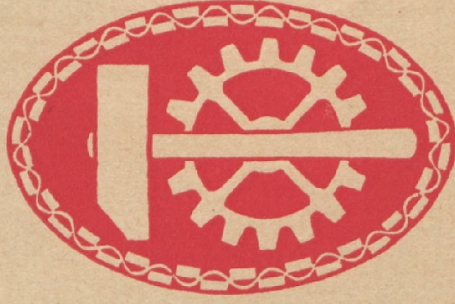
A LEGNAGYOBB
CUKORKAKERES-
KEDÉS

HESSEDE

DEBRECZEN
JUSTH-UT 23
TELEFON 78
A LEGFINO-
MABB AME-
RIKAI CUKORKA

MERKUR
RÉZ- ÉS VASÖNTŐDE
KOLOZSVÁR

ERDÉLY LEGNAGYOBB RÉZ- ÉS VASÖNTŐDÉJE.
ELTÖRÖTT GÉPALKATRÉSZEKET UJRA ÖNT ÉS
ÖSSZEFORRASZT. / GÉPEKBŐL NAGY RAKTÁR

MEGJELENT
A TESTEDZŐ-
SZÖVETSÉGI
ÉVKÖNYV ÉS
UTI KALAUZ
ÁRA KÖTVE: 3 KOR.
KAPHATÓ: STEIN JÁNOS
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

ERDÉLYI BANK ÉS TAKARÉKPÉNZTÁR RT

ERDÉLY
LEGNAGYOB B
TAKARÉKPÉNZTÁRA
MELYNEK ALAPTŐKÉJE
HÁROM MILLIÓ
KORONA

KOLOZSVÁR, DAMJANICH-UTCA 3. SZÁM

SAJÁT HÁZÁBAN
FENNÁLL 1892 ÓTA

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
szinű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, VI, DÉVAI-UTCA 21. SZAM

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

**A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ-
KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE**

**300 MUNKÁS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB**

Vezérképviselet Magyarország részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebbi, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lerakat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi párisi világkiállításon versenyen kívüli jurytag. Grand Prix: St. Louis 1904, Lüttich 1905, Milano 1906 és Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany- és ezüstoffestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok öntése. Kencék. Preparált papírok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRÜSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71